МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КОНЦЕПТУАЛЬНІ ФІЛОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ»

(5-6 листопада 2021 р.)

Дніпро
2021

УДК 80:001.8(063)
К 65

К 65 **Концептуальні філологічні дослідження: комунікативно-культурний аспект.** Матеріали науково-практичної конференції (м. Дніпро, 5-6 листопада 2021 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. – 100 с.
ISBN 978-617-7640-90-4

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Концептуальні філологічні дослідження: комунікативно-культурний аспект». Розглядаються загальні питання української мови і літератури, романських, германських та інших мов, теорії і практики перекладу, мови і засобів масової комунікації та інші.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться філологічними науками, а також для широкого кола читачів.

УДК 80:001.8(063)

ISBN 978-617-7640-90-4

© Колектив авторів, 2021
© Видавництво «Молодий вчений», 2021

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Алтицева Л.Ю., Голіченко Л.М.
СТИЛІСТИЧНА СПРОМОЖНІСТЬ ЗВЕРТАНЬ
У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ ЗБІРКИ
ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «ЗРОБИ ЦЕ НІЖНО»)..... 6

Банашко О.О.
ЯВИЩЕ БІЛІНГВІЗМУ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ..... 10

Галянт Д.М.
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ..... 13

Гудзь В.С.
ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРІВ ПРО ВИМОВУ
І НАГОЛОС В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ..... 15

Капаци А.Ю.
ДІЯЛЕКТОЛОГІЧНИЙ ДОРОБОК
ВАСИЛЯ ВАСИЛЬОВИЧА НІМЧУКА..... 19

Корнійчук А.В.
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ..... 26

Костенко О.О.
«ВНУТРІШНЄ ТІЛО» Й «ЕКСПРЕСИВНИЙ ПРОСТІР»
У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ОПРИЯВЛЕННЯ
(НА МАТЕРІАЛІ МАЛОЇ ПРОЗИ В. ВИННИЧЕНКА)..... 29

Кушнір В.В.
СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ Й ДИНАМІКА
РЕМІСНИЧОЇ ЛЕКСИКИ: КВАНТИТАТИВНИЙ
ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ
(НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСІВ GRAK І COCA)..... 34

Мачульська М.М.
ПРАВОПИС 2019 РОКУ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ..... 37

Шутько В.В.
ПРИКМЕТНИКИ З ПАРАМЕТРИЧНОЮ СЕМАНТИКОЮ
В РОМАНАХ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ..... 40

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Гусак М.В.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ІНТЕНСИФІКАТОРІВ У РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ 44

Задорожня А.В.
АНАЛІЗ СЛЕНГУ МОЛОДІ 2000-Х ТА 2020-Х РОКІВ..... 50

Корольова Є.О., Лисенко Є.В., Шевченко А.В., Молодча Н.С.
КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ПАТРІОТИЧНИХ ПРОМОВ КЕРІВНИКІВ
ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ 53

Меняліна А.Г.
ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМАСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГУ В МЕДІАТЕКСТАХ 58

Онищенко А.В.
ВІДМІННОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ
ВІД АРГО ТА ЖАРГОНУ..... 60

Парчевська Д.Д., Полюк І.С.
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
ПЕРЕКОНАННЯ В ТЕКСТАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕКЛАМИ
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ 63

Шемчук О.О.
АНГЛІЙСЬКІ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНФЛІКТ» 67

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бій О.Б.
ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМА-КОМУНІКАТИВНІ
ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ (НА МАТЕРІАЛІ
АНГЛОМОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ)..... 72

Гузан А.П.
МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСУ
У СФЕРІ ДИПЛОМАТІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ
ПРЕЗИДЕНТА АСАМБЛЕЇ ООН ВОЛКАНА БОЗКІРА) 76

Скляніченко Г.В.
ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИТІВ СИНТАКСИЧНОГО ТИПУ
У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ..... 80

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Жук О.М.
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ..... 84

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Мізгуліна Р.В., Федоренко С.В.
АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ 88

Ренська А.Д.
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ВІРШОВОГО ПРИЙОМУ ПЕРЕНЕСЕННЯ..... 90

Стецюк Н.М.
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ 95

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Алтицева Л.Ю.
кандидат філологічних наук, доцент;
Голіченко Л.М.
кандидат філологічних наук, доцент,
Національна академія Служби безпеки України

СТИЛІСТИЧНА СПРОМОЖНІСТЬ ЗВЕРТАНЬ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ ЗБІРКИ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «ЗРОБИ ЦЕ НІЖНО»)

Відомо, що звертання як мовний матеріал, давно перебуває в полі зору мовознавців. В «Історичній граматиці» (1959 р.) Ф. І. Буслаєв вперше використав термін «звертання», розглядаючи його як засіб для вираження відношень між мовцями та виокремлюючи зі складу головних та другорядних членів речення та [2, с. 277].

Українське мовознавство має значну кількість наукових праць, присвячених ґрунтовному вивченню звертання (О. О. Потебня, С. П. Бевзенко, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, М. Я. Плющ, А. П. Загнітко, І. К. Кучеренко, А. Н. Мановицька, О. М. Масюкевич, М. С. Скаб, І. Т. Яценко та ін).

Актуальним на сьогодні є «дослідження міжособистісного спілкування, моделювання поведінки мовної особистості, встановлення умов і закономірностей ефективної ситуації, детермінованої такими складовими чинниками, як позиції мовців та автора у модельному дискурсі художнього твору [7, с. 2]. У творах художньої літератури на перший план виходять експресивна, стилістична, конотативна, риторична варіативні функції звертання. Вивчення звертань видається доцільним у художніх текстах, адже у них, відображено типові умови спілкування й відповідно широкий діапазон функціональних ознак звертань.

За стилістичними ознаками Н. Дем’янова диференціює звертання на піднесені (максимально-офіційні), високі (офіційні), нейтральні

(розмовні), фамільярно-побутові, низькі (вульгарно-брутальні) [5, с. 10–11].

Сучасні науковці звертаються до вивчення художнього дискурсу письменників XXI століття, зокрема й до творів Ірен Роздобудько, адже її стиль оригінальний, самобутній, виразний тонким психологізмом, філософічністю, оригінальною метафоризацією та своєрідністю письма, (Г. Бітківська, А. Галич, Я. Голобородько, Н. Зборовська, Ю. Соколовська). Як пише Г. Гайдученко, «творчість Ірен Роздобудько наскрізь пройнята жагою новизни, постійним пошуком словесної палітри, яка б найяскравіше передала красу створених нею образів» [4, с. 119].

Беручи за основу класифікацію Н. Дем'янової, зазначимо, що переважна кількість звертань у текстах фамільярно-побутові. Переважно це назви спорідненості та свояцтва – *Ма, нехай Богдан у нас поп'є молоко, – сказав Микола і вони разом увійшли до хліва (с. 43); – Я хочу іншого життя, тітонька, – відказувала Марія <…> (с. 236); … що ж ти, бабцю, не дала мені такої пристрасті, яку в собі мала? (с. 261); – Дивись, синку, ось мадам, котра переклала історії про таємничий острів мсьє Жуля Верна… (с. 241). – Агов, подруго, що це в тебе двері навстіж?! (с. 95)*

Однак такі номени часто функціонують для називання осіб не за ознаками спорідненості, а як звертання до осіб старших чи молодших за віком; – *Вам допомогти, дідусю? – запитала Настя (с. 91); Досить, бабусю, поговорили… – увірвала її княгиня. – Час мені Дякую, що розрадила (с. 258); А ви, бабцю, сиділи б дома… – відказує їй хлопець (с. 117);* однодумців: – *Звісно, брате, і ти також… (с. 291).* Щоб передати близькі, давні дружні стосунки, у новелах використано звертання з емотивними компонентами: – *О, старий! – кричить Петрик. – Привіт! Прикинь: Льонька – ну, ти його знаєш! – написав, що ти, що ти… Вибачай! Що ти ласти склеїв! Уяви, який козел! …(с. 57); …Так, старий, це знову я.<…> (с. 201).*

Для позначення фамільярних стосунків у текстах використано звертання на прізвище: – *Так, Семеновичу, – серйозно каже в трубку. – Вже вкладаємося, че! (с. 102); – Запізнюєшся, Петровичу! Вітаю! (с. 115); – Нічо, Петровичу, не з'їдять, – заспокоює Колян… (с. 115).*

Через низькі (вульгарно-брутальні) звертання відображено в першу чергу особистість мовця: – *Що дивишся, заразо? Ані руш! От тварюко! – примовляла Миколчина мати, ще різкіше орудуючи рушником. (с. 44); – Тварюко жадібна! – сказала Миколчина мати і понесла відро до садового столика. (с. 45); – Агов, водило, давай – рушай вже! – кричать звідусіль (с. 118). – Ріж, кажу тобі! <…> Ріж, ріж, гадюко! (с. 119) – Все одно у в'язниці повішуся… – хлюпає носом злодій. – Живим мене не візьмете, гади! (с. 121) – А де ти працюєш… гнидо? (с. 128).*

Певну стилістичну роль відіграють зменшувально-пестливі форми, які в контексті реалізують широкий спектр емоцій: від виявів прихильності, поваги, стурбованості, ніжності, особливо форми імен: – *Ти не турбуйся, Петрику. У мене все гаразд (с. 63); – Тільки, онучку, не забудь квіти взяти. (с. 67); Вам допомогти, дідусю? – запитала Настя. (с. 91); – Неправду кажеш, дівчинко, – сказав він. (с. 92); – Ти на мене, княгинюшко, не ображайся. (с. 258); Досить, бабусю, поговорили… – увірвала її княгиня. – Час мені Дякую, що розрадила. (с. 258); – Нам боятися нема чого, синку, ми, жінки. А от ти йди від гріха подалі, а то в солдати заберуть (с. 273),* до виявів лицемірства, роздратованості, зневаги: – *А ти, дитинко, помовч – бабці своїй будеш під руку говорити! (с. 44); – А ви, бабцю, сиділи б дома… – відказує їй хлопець (с. 117).*

У новелах значно менше нейтральних (розмовних) звертань: – *Дозвольте, громадяни! (с. 71) – І тобі, юначе! – чемно відказує Серафим (с. 115). – Зою, ти не бачила, де пальто? – запитала бабуся і показала їй поклад куплених білих ґудзиків, розсипаних на дивані (с. 34). Не ходіть туди, Маріє Григорівно, – зупинила її бонна (с. 265); – Ну що ви, дівчино, не переймайтесь! – втішала її Ніна Миколаївна (с. 219); – Невже, Машо, ти цілуватимешся на людях? (с. 250).*

Поодиноко у текстах трапляються піднесені (максимально-офіційні) та високі (офіційні). Вибір таких звертань обумовлені впливом історичних обставин, про які пише авторка, напр.: «*…Король Англії і ви, герцог Бедфорд, що називає себе регентом Королівства Франції, ви, Гійом де Пуль, Жан, сір де Табло, і ви, Тома, сір де Скаль, що іменує себе намісником герцога Бедфорда,*

дослухайтеся до розуму, дослухайтеся до Царя Небесного <…> (с. 293). – Чому так пізно, панове солдати? – суворо запитала Марія <…> (с. 273).

Монологи і діалоги у новелах Ірен Роздобудько – це засоби психологізації вираження стану героя. Зазначимо, що на кількість вжитих звертань у тексті впливає форма комунікативних актів. Новели, побудовані за формою внутрішніх монологів, містять переважно риторичні звертання, або ж у них звертання відсутні. Проте й у новелах першої частини збірки («Дивні дорослі»), побудованих у формі діалогів між, здавалося б, найближчими людьми (батьки – діти), помітна незначна кількість звертань, зокрема й на ім'я, або їх відсутність. Саме відсутність таких звертань передає дух самотності героїв

Отже, у новелах Ірен Роздобудько повною мірою розкрито стилістичну спроможність звертання. Аналіз фактичного матеріалу, дібраного з новел Ірен Роздобудько (збірка «Зроби це ніжно»), дає змогу класифікувати стилістичними ознаками. Стверджувати, що звертання, виконуючи роль встановлення і підтримування контакту між співрозмовниками, доповнюють найменування осіб, стосунки яких ґрунтуються у конкретних ситуаціях на різній психологічній дистанції, на певних інтересах.

Список використаних джерел:

1. Алексєєва Н. О., Толстокора Н. Г. Звертання як синтаксична одиниця. Теоретичний і дидактичний аспекти. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2010. № 35–36. С. 14–24.

2. Буслаев Ф. И. Историческая граматика русского языка. Москва : Учпедгиз, 1959. 623 с.

3. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматика української мови / За ред. члена-кореспондента НАН України І. Вихованця. Київ : Університетське вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.

4. Гайдученко Г. Порівняння як мовно-образний засіб творів Ірен Роздобудько. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Лінгвістика» : Збірник наукових праць.* Випуск 17. Херсон : Вид-во ХДУ, 2013. С. 118–120.

5. Дем'янова Н. О. Лінгвістична структура та гендерні особливості звертань в українській та французьких мовах : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. Одеса, 2012. 19 с.

6. Загнітко А. Український вокатив у нормативно-морфологічному і синтаксичному аспектах / А. Загнітко, Є. Кравченко. *Південний архів : Збірник наукових праць* / Херсонський держ. пед. ун-т. Херсон : ХДПУ, 2003. Вип. 21. С. 10–18.

7. Корновенко Л. В. Звертання у прагмалінгвістичному аспекті (на матеріалі сучасної російської мови) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. Київ, 2001. 15 с.

8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. Полтава : Довкілля. К, 2006. 716 с.

9. Скаб М. С. Семантико-синтаксичні функції українського вокатива. *Мовознавство.* 1987. № 5. С. 62–65.

Джерела:

1. Роздобудько Ірен. Зроби це ніжно. Новели. 2-е вид. Київ : Нора-друк, 2013. 302 с.

Банашко О.О.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

ЯВИЩЕ БІЛІНГВІЗМУ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Варто почати з того, що білінгвізм (двомовність) – це своєрідний стан життя в соціумі, де функціонують дві мови в межах однієї держави [4].

Термін «білінгвізм» був введений у науковий обіг у середині XX ст. американським лінгвістом У. Вайнрайхом, який вважав, що цей термін означає практику поперемінного використання двох мов [1, с. 28].

Джерелом двомовності зазвичай прийнято вважати етнічну неоднорідність суспільства, яка є носіями двох мов, етносів і

використовує дві мови для спілкування. Причиною поширення такого явища, як двомовність, у сучасному світі вважають факт етнічного змішання в рамках тієї ж держави. Мовна ситуація є дзеркальним відображенням розподілу мов у різних сферах соціуму на різних рівнях спілкування людей. Сьогодні практично не існує країни, де б говорили однією мовою [2, с. 58].

У наш час надзвичайно важливим постає вивчення і розв'язання проблем, пов'язаних з білінгвізмом. Громадяни сучасної України є переважно білінгвами: вони володіють українською та російською мовами, що є результатом історичного минулого України. Одна й та ж людина може постійно переходити протягом дня з російської на українську мову спілкування. Для деяких громадян першою мовою є українська, а другою – російська. Для іншої частини населення – навпаки. При цьому в обох випадках друга мова варіюється за ступенем володіння нею. Більшість населення східної частини України спілкується російською мовою (хоча чимала кількість пасивно володіє українською). На західній частині в усіх сферах функціонує українська мова (більша частина населення західної частини повною мірою володіє російською мовою). Тобто спостерігається двомовність населення по всій території України [3, с. 62].

Розглядаючи поставлену проблему, без сумніву, слід зазначити той факт, що володіння двома мовами збагачує людину, доповнює її культуру і дає можливість спілкування з іноземними представниками їхньою рідною мовою, що є важливим фактом для державної політики та престижу держави. Кожна нація потребує білінгів як міжкультурних посередників, у тому числі й Україна. Проте тотальне поширення білінгвізму несе характерну загрозу її своєрідності та руйнує основи її духовної цінності [2, с. 61].

Із часу набуття Україною незалежності «мовне питання» щодо способу співіснування української та російської мов на теренах країни було і залишається болючим, широко обговорюваним у суспільстві, а також у силу його «болючості» – експлуатованим політиками у своїх цілях.

Варто наголосити, що ситуація є гострою, тому що багато хто вірить, що він нібито володіє двома мовами, коли, щоправда, не знає жодної з них.

Доречно зазначити, що якщо друга мова починає виконувати всі функції рідної, згодом вона її повністю замінить, і двомовна особа стає одномовною. Таку небезпеку несе «білінгвізм». Масове явище двомовності, як пояснює більшість закордонних соціолінгвістів, вважається перехідним етапом у процесі асиміляції мови, тобто витіснення однієї мови іншою. Аргументованим є факт, що за наведеного контакту двох мов одна постійно намагається домінувати, тоді як інша стає підлеглою [5, с. 152].

Отже, двомовність – це, за певних обставин, позитивне явище, але чужа мова не повинна використовуватися там, де має звучати рідна мова народу. Треба чесно визнати, що у світі, зокрема в Україні, не існує двомовності, а є лише проблема двомовності, яку намагаються розв'язати. Більшість людей в Україні змішує дві національні мови в одну, а не конкретизує вживання однієї мови як літературної. Тому важливо не загострювати свою увагу на цьому, а намагатись використовувати державну мову у всіх сферах.

Список використаних джерел:

1. Вайнрайх У. Одномовність та багатомовність. Нове в лінгвістиці. Вип. VI. Мовні контакти. М., 1972. С. 25–60.

2. Лотфі Гаруді Г. С. Білінгвізм в Україні, його соціолінгвістичні та правові передумови. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис».* 2018. № 3. С. 56–70.

3. Савченко Л. В. Міжмовні комунікації: проблеми білінгвізму в Україні. *Гуманітарний університет «ЗІДМУ», м. Запоріжжя.* 2003. № 37. С. 62–65.

4. Українська мова. Енциклопедія. Київ : «УЕ», 2000.

5. Шнуровська Л. В. Нейрологія білінгвізму. *Вісник КНЛУ.* 2013. Том 16. № 2. С. 150–157.

Галянт Д.М.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ

Процесом встановлення контакту між людьми, в основі якого лежить обмін думками, почуттями, волевиявленнями з метою інформування, є спілкування.

Мовлення – не єдиний спосіб спілкування. Існують багато невербальних елементів передачі інформації, такі як: інтонація, паузи, вимова оратора, темп мовлення і жести. Завдання інтонації полягає в тому, щоб різними засобами відтворити почуття, настрої й наміри людей. Важливим є те, що поняття «інтонація» охоплює такі компоненти, як: сила й висота голосу, темп говоріння, паузи, тембр голосу [1, с. 157].

Паузи. На початку промови потрібна пауза, щоб оратор зібрався з думками; щоб аудиторія налаштувалася на слухання; посередині промови, у процесі її виголошення – розрізняти частини висловлювання думки; посередині речення – організувати слухачів, зосередити їхню увагу. Існує різниця в кількості пауз між заздалегідь підготовленим і непідготовленим виступом [2, с. 122].

Виступ оратора. Вимова оратора відрізняється від звичайної більшою старанністю, суворішою нормативністю, що виявляється, зокрема, в уникненні місцевих особливостей вимови, а також у подоланні особистих вад. Завжди пам’ятайте, що, крім завдання говорити, оратор має завдання бути почутим. Вміння використовувати свої голосові дані – запорука успіху. Правильний, красивий звук голосу підкреслює чіткість мовлення, чіткість викладу, яскравість мови, сприяє повнішому засвоєнню сказаного. Для промовця дуже важливо вміти, залишаючись у межах певного вимовного тону,

непомітно й природно переходити з одного голосового регістру на інший, змінювати темп і силу вимови відповідно до логічного та емоційного змісту частини виступу [3, с. 350].

Швидкість мовлення. Швидкість мовлення (тобто швидкість вимови слів і тривалість пауз між ними) у різних людей різна. Неможливо сказати, що стримане і повільне мовлення завжди неприваблиле, а темпераментне, швидке, пристрасне мовлення завжди хороше, і навпаки. Якщо вам потрібно говорити темпераментно, жваво, з різною гучністю та висотою тону, дуже важливо зберігати міру, бути тактовним, щоб не стати актором, який вважає своїм завданням розважати та розважати публіку.

Жести. Особливу увагу слухачів привертають жести оратора. Жести є лише доповненням до мови, хоча деякі дослідники стверджують, що 40% інформації в публічних виступах дається мімікою та жестами. Вони підкреслюють, підсилюють або пом'якшують сказане. Жести та міміку слід вміти використовувати для посилення семантичної виразності, пам’ятаючи, що жести втрачають свою виразність при частому повторенні, що запас жестів у кожної людини досить обмежений і що мова міміки та жестів не може і не повинна замінити (або навіть дублікати) мову слів [3, с. 367].

Психологами досліджено, що в процесі взаємодії людей від 60 до 80% комунікацій здійснюється за допомогою невербальних засобів вираження і лише 20-40% інформації передається за допомогою вербальних. Науковими дослідженнями доведено, що за рахунок невербальних засобів відбувається від 60 до 80% комунікації, причому 55% повідомлень сприймається через вирази обличчя, позу, жести, а 38% – через інтонацію та модуляцію голосу [5, с. 89].

Невербаліка виявляється на несвідомому рівні, але люди зазвичай небагато про це знають і вміють її правильно адекватно розпізнати. Водночас вона несе більш правдиву інформацію, ніж вербальні засоби. Адже з її допомогою передаються щирі емоції, ставлення суб’єктів одне до одного, до змісту розмови. Дослідження багатьох психологів показують, що емоції не тільки залежать від ситуації спілкування, але і впливають на його розгортання, на вияв емоційного вигляду кожного з учасників. Іншими словами, немовні засоби нашого спілкування

полегшують взаємне пристосування один до одного і створюють можливість координувати спільні дії [4, с. 266].

Таким чином, процес спілкування – надзвичайно складне явище, яке включає не тільки сам словесний елемент, але й не менш важливе невербальне спілкування, яке часто несе більш значне змістове навантаження та суттєво впливає на весь процес спілкування.

Список використаних джерел:

1. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ : Алерта, 2014. 696 с.

2. Антонюк Т.М., Борис Л.М., Стрижаковська О.С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник для студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації. Чернівці : «Місто», 2014. 344 с.

3. Мацько Л.І. Риторика : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2003. 412 с.

4. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посібн. Київ : Каравела, 2010. 352 с.

5. Бабакова О.В., Митяй З.О., Хомчак О.Г. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. 151 с.

Гудзь В.С.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРІВ ПРО ВИМОВУ І НАГОЛОС В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Олександр Данилович Пономарів – український мовознавець, перекладач, публіцист, громадський діяч, доктор філологічних наук, професор кафедри мови та стилістики Інституту журналістики КНУ

ім. Т. Шевченка, заступник голови Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка; автор понад 250 наукових, науково-популярних та науково-публіцистичних праць з історії, стилістики й культури української мови, її відродження та утвердження як державної, укладач і редактор навчальних посібників і словників різних типів.

Його ставлення до мови було не лише позицією науковця, а й громадянською позицією. Олександр Данилович завжди намагався своїми виступами, публікаціями вдосконалювати державну мову і новий український правопис, звільняти його від русизмів, але найбільшу увагу він приділяв саме вимові та наголошенню українських слів.

Усім відомо, що українська мова милозвучна та співоча. На думку Олександра Пономаріва, наша мова буде такою якщо кожен буде дотримуватися певних норм.

Одним із способів зробити українську мову милозвучніше – правильне чергування голосних та приголосних **у – в, і – й**. **У** та **І** найчастіше вживаються на початку речення й коли слова, між якими вони стоять, закінчуються на приголосні, в інших в випадках використовуються **в**, **й**, які мають перевагу над **у, і** [1, с. 4]. Дуже важливу роль відіграє чергування цих букв при вживанні слів, які можуть мати різне значення. Наприклад, удача (успіх) – вдача (характер).

Доктор філологічних наук звертає увагу українців на правильне вживання літери **ґ**. Вживається вона в українських і запозичених, зукраїнізованих словах, тобто аґрус, ґава, ґазда, ґвалт, ґелґотати, ґрати, ґрунт, ґринджоли. Але також потрібно мати на увазі, що в використання в словах приголосних **г** і **ґ** може давати різне значення: ґрати (іменник) – грати (дієслово), ґулі (нарости) – гулі (гуляння).

Щоб вимова була чіткою, майстер слова нагадує, що за законами української фонетики губні **б, п, в, м, ф** та фонему **р** в кінці слова слід вимовляти твердо: сім, Харків, любов'ю [1, с. 4].

Олександр Пономарів вважає, що однією з проблем нашого народу є низька культура мови. Неправильне наголошення слів робить мову неохайною та безграмотною. Зазвичай зразком акцентуаційних норм є мова професійних акторів театру та кіно, мова

дикторів на радіо й ведучих на телебаченні. За спостереженнями мовознавця, в Україні українська мова звучить лише на сцені, але не за її межами, тому вона ніяк не може бути зразком для народу.

ЗМІ часто допускають помилок при вимові, в словах з подвійним наголосом обирають той, що ближче до російського, а інколи взагалі в українських словах роблять наголошення, яке характерне російській мові. Дуже дивним є те, що деякі українці не вміють правильно наголошувати назву своєї країни та народу. УкрАїна, укрАїнець, укрАїнський є діалектним та застарілим. Сучасна акцентуаційна норма припускає лише наголос на третьому складі – УкраЇна, украЇнець, украЇнський.

Порушення акцентуаційних норм виникли через необґрунтоване перенесення діалектних наголосів у літературну мову. Олександр Пономарів нагадує, що прикметники мають наголос на тому самому складі, що й іменники, від яких вони утворені: імпЕрія – імпЕрський, рИнок –рИнковий.

У своїх публікаціях автор висвітлив свою думку щодо наголошення слів і рекомендує дотримуватися правильної вимови. Наприклад, на радіо й телебаченні часто звучить вона бУла, там бУло, вони бУли, але правильним є наголошення на другий склад: булА, булО, булИ. У людей, що працюють у сфері економіки часто можна почути вАловий продукт, але правильним варіантом є валовИй. Потрібно говорити не феномЕн, а фенОмен, не тОнкий, а тонкИй, не тЕкстовий, а текстовИй, не середИна, а серЕдина, не приЯтель, а прИятель, не отамАн, а отАман, але найчастіше можна почути неправильне наголошення слова нОвий, правильним є варіант – новИй. Такі слова, як вестИ, нестИ мають наголошення на останньому складі [1, с. 4].

Такі слова як *вибалок, виняток, виросток, виселок, висновок, випадок* належать до цілої низки слів, що наголошуються на перший склад: на префіксі **ви-.**

Олександр Пономарів зазначає, що українські ЗМІ, політичні діячі, ведучі, журналісти не вміють утворювати ступенів порівняння прикметників та прислівників. У найвищому ступені в літературній українській мові вживані форми – найважливіше, найголовніше, найцікавіше, але не використання русизмів: саме важливе, саме

головне, саме цікаве. Так кажуть безграмотні політики, а за ними й працівники радіо та телебачення.

В українській мові неправильним є вживання прийменника **по** у всіх випадках: по регіональним квартирам, по ключовим питанням, по європейським стандартам, по українським військовим, по позиціям, по кредитам. Правильним є використовувати прийменники **за, у, через** та інші – по регіональних квартирах, у ключових питаннях, за європейськими стандартами, за показниками, ставки за кредитами, по українських військових тощо. Недоречно використовують прийменник **зверх**: зверх зусиль, зверх можливостей, зверх плану, а потрібно використовувати прийменник **понад**: понад зусилля, понад можливості, понад план [5, с. 4].

Олександр Данилович наголошує, що на телеперадачах досить часто при звертанні до гостей кажуть Валентин Миколайович, Олена Петрівна, пане професор, пан волонтер, замість Валентине Миколайовичу, Олено Петрівно, пане професоре, пане волонтере. Це свідчить про зневагу до людини з якою ведеться розмова [5, с. 4].

У словниках є слова з подвійним наголошенням. Олександр Пономарів у своїй праці зазначив, яких варіантів краще дотримуватися – алфАвіт, веснянИй, вИсіти, дОговір, жалО, зАвжди, прОстий, яснИй [3, с. 4].

Український народ упродовж усієї своєї нелегкої історії творив і плекав рідну мову. Митці слова відшліфовували кожну його грань, щоб піднести нашу мову до рівня найрозвиненіших мов світу. Але залишитися на вершині вона зможе тільки тоді, коли українці будуть цінувати і поважати рідну мову, дотримуватись правил та норм вживання слів, наголошення і, можливо, тоді зникне проблема низької культури мовлення українців.

Український мовознавець просить дотримуватись правил акцентування слів, використання прийменників, просить грамотно використовувати дієприкметники в українській мові та уникати русизмів, не забувати про правильне чергування іменників чоловічого, жіночого родів, вживання їх із числівниками та іншими частинами мови.

Список використаних джерел:

1. Пономарів О.Д. Культура слова: мовнолістичні поради. Київ, 2011. 272 с.
2. Пономарів О.Д. Українське слово для всіх і кожного. Київ, 2012. 360 с.
3. Пономарів О.Д. Наголос. URL: http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/hagolos
4. Блог професора Пономаріва: як помиляються телеведучі. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/blogs/2015/12/151207_ponomariv_blog77_ko
5. Олександр Пономарів. Про найпоширеніші мовні помилки в радіо- й телеефірі. URL: https://m.facebook.com/nt/screen/?params=%7B%22note_id%22%3A331909654777188%7D&path=%2Fnotes%2Fnote%2F&_rdr

Капаци А.Ю.
студент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ДІЯЛЕКТОЛОГІЧНИЙ ДОРОБОК ВАСИЛЯ ВАСИЛЬОВИЧА НІМЧУКА

У сучасному українському мовознавчому дискурсі існує безліч статей про діяльність великого закарпатця – Василя Васильовича Німчука, проте ще немає жодної окремої розвідки, яка б описала його вагомий унесок у діялектологію, адже вчений передусім відомий світові як історик української мови, ономаст, дослідник пам’яток української мови.

Видатний український усесвітньовідомий мовознавець, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України Василь Васильович Німчук народився 6 липня 1933 р. в селі Довге на Іршавщині, що на Закарпатті. Закінчивши школу зі срібною медаллю, під впливом друзів юнак вступив на фізико-математичний факультет до Ужгородського університету. Відчувши тягу до рідного слова, Василь Васильович написав листа проректорові університету, в якому зазначив: «Вступив на фізмат під впливом друзів, але бачу, що принесу більшу користь Батьківщині, якщо закінчу філологічний»

[7, с. 162–163]. Ректорат дозволив Василеві Німчукові перевестися на українське відділення на той час ще історико-філологічного факультету, де він згодом був головою студентського наукового товариства та старостою гуртка української мови. Студентські роки в колі однодумців промайнули швидко, адже навчання на українській філології Німчукові давалося легко, завдяки чóму отримав диплом з відзнакою й рекомендацію до аспірантури.

Професори Мар'ян Стефанович та Марія Василівна Скаби влучно зазначили, що Василь Німчук був залюблений у велику (Україна) й малу (Закарпаття) Батьківщини [8, с. 137]. Це підтверджує безліч наукових праць Василя Васильовича, присвячених дослідженню рідних верхньоборжавських та інших закарпатських говірок. Слід зазначити, що науковий шлях майбутнього доктора філологічних наук розпочався саме з діялектологічних розвідок. Про це свідчить і перша опублікована у 1955 році в Ужгороді праця Василя Васильовича *«Спостереження над словотвором іменника в говірці села Довге, Іршавського району (суфіксація)»*, яка була написана під керуванням завідувача катедри української мови, наставника та основоположника мовознавчої науки в Ужгородському університеті, відомого дослідника історії української мови, діялектології та синтаксису сучасної української літературної мови – Степана Пилиповича Бевзенка.

Серед праць В.В. Німчука є кілька циклів, у яких домінує увага до закарпатського мовного і культурного простору. Насамперед це низка публікацій з проблеми кандидатської дисертації, що представлені в розрізнених статтях і тезах (частина з них сьогодні малодоступна, відсутня навіть у великих бібліотечних зібраннях), чимало зі своїх студій автор ніколи не готував до друку (зокрема, і текст кандидатської дисертації «Словотвір іменних частин мови в закарпатських верхньонадборжавських говірках». К., 1962. 431 с.); поза регламентований щодо обсягу текст дисертації автор змушений був вивести спостереження над словотворенням неіменних частин мови (дієслів, дієприкметників, дієприслівників, сполучників, часток) у закарпатських говірках, публікуючи ці дослідження у форматі розрізнених статей [2, с. 59]: *«Із словотвору прислівників говірок верхньої течії р. Боржави (прислівники займенникового*

походження)», 1958; *«Із словотвору прислівників (прислівники числівникового походження) в говірках району верхньої течії р. Боржави»,* 1958; *«Морфологічний склад прийменників у говірках верхньої течії р. Боржави»,* 1958; *«Частки в говірках району верхньої течії р. Боржави»,* 1958; *«Словотвір сполучників у верхньонадборжавських говірках»,* 1962; *«Суфіксальне творення дієслів, дієприкметників і дієприслівників у закарпатських верхньонадборжавських говірках»,* 1962; *«Словотвір часток у закарпатських верхньонадборжавських говірках»,* 1963 та багато інших.

Наведені раніше праці Василя Німчука передовсім стосуються діялектного словотвору, який вчений досліджував чи не вперше у вітчизняному мовознавстві. До того ж знаємо, що на той час традиційне радянське мовознавство не виокремлювало дериватологію як окремий розділ лінгвістики, а розглядало у складі чи то лексикології, чи то граматики (основоположником учення про словотвір як окремий розділ мовознавства є І.І. Ковалик). Слід розуміти, що відчиняти двері у такий новий напрям лінгвістики, як діялектний словотвір, ще й у нетрадиційному погляді, не маючи методологій і типологій дослідження цієї галузі, є надто складною працею.

Василь Васильович не оминув і питання щодо зв’язків українських говорів з іншими слов’янськими мовами (учений розглядав ці зв’язки з точки зору діяхронії). Цьому питанню присвячені праці: *«Питання про зв’язки закарпатських українських говорів з південнослов’янськими мовами»,* 1962; *«Карпатсько-балканські лексичні паралелі в писемних пам’ятках»,* 1978; *«Балканський мовний союз і українські діалекти»,* 1987.

Окрім наукових статей та тез доповідей на різноманітних конференціях, Василь Німчук також є автором багатьох монографій (у тому числі й колективних), укладачем та відповідальним редактором словників, наукових збірників і журналів; автором словникових статей в «Енциклопедії української мови», видавцем та укладачем багатьох пам’яток української мови. Так, у своїй праці *«Причинки до закарпатського діалектогенезу»,* Василь Німчук уперше на основі писемних пам’яток Закарпатської области

запропонував свою гіпотезу походження закарпатського діялекту. Учений довів, що основні відмінности закарпатського діялекту від інших територіально-мовних систем склалися ще до кінця XVII – початку XVIII століття [5, с. 34–35]. У цій статті професор акцентує увагу й на деяких методологічних аспектах дослідження діялектогенезу. Зокрема, він стверджує, що методологія дослідження діялектогенезу принципово не відрізняється від методології вивчення окремої етнічної мови, себто етноглотогенезу. Також Німчук звернув увагу й на те, що в сучасній лінгвістиці досі не створено теорії або типології етноглотогенезу [5, с. 20], а отже, бачимо, що без методології дослідження етноглотогенезу ми не зможемо в повній мірі досліджувати діялектогенез, оскільки ці терміни, як зазначає Німчук у своїй праці, тісно пов'язані між собою.

Серед діялектологічних праць Василя Німчука є низка досліджень, присвячених дослідженню не лише закарпатських говірок, а й діялектології української мови загалом. Серед них такі, як *«Питання про стильову диференціацію в діалектах»*, 1963; «*Діалектна стилістика»*, 1990; *«Про походження діалектного поділу української мови»,* 1993; *«Проблема українського діалектогенезу»,* 1994; *«Південноруські говори – основа української мови»,* 1996; *«Українські діалектні переклади Св. Письма»,* 2001 та багато инших.

Василь Німчук також не був байдужим до питання так званого «політичного руси́нства» на Закарпатті. У дослідженні *«Ще раз про «Русинськый язык» і збереження діалектного середовища»* вчений акцентує на тому, що питання русинства є виключно політичним і штучним. У статті розглянуто історію виникнення та спроби функціювання організації на Закарпатті (завдяки підтримці деяких місцевих видань) у сьогоденні. Василь Васильович здійснив ґрунтовний лінгвістичний аналіз цих місцевих видань й дійшов висновку, що «русинська мова» має штучну конструкцію й зовсім недоречна до питомої етномовної традиції Закарпаття, адже закарпатський діалект має всі визначальні риси української мови [6, с. 22]. Зіставивши закарпатський діялект і «русинську мову», Василь Німчук наочно продемонстрував розбіжности та питому основу й штучність русинської мови на прикладі проаналізованого на мовному рівні вірша Ивана Бузаша «Отцюзнина», що надрукований

русинською в однойменному часописі: *«Нормативному українському слову* ***стежка*** *в закарпатському діалекті відповідають кілька еквівалентів –* ***пішак, пішдўка, пішачка, пішка, піхурка*** *та ін. Русизм* ***зовуть*** *на Закарпатті має відповідник* ***кличуть!*** ***Тумáн*** *у Закарпатті іменують словом* ***мрак, мрака*** *(пор. літерат.* ***мряка****), а* ***тýман*** *(щоправда, з наголосом на першому складі!) у карпатських говорах має семантику «дурень, тупак, тупиця». Носії закарпатського діалекту не використовують російської лексеми* ***зарево****, бо на позначення відповідного явища природи мають своє давнє слово* ***зáря****. Дієслово* ***поганьбитися*** *«(по)соромитися» в закарпатському діалекті вимагає орудного безприйменникового відмінка:* ***(по)ган'битис'а, (за) ган'битис'а братом собі****, а не знахідного відмінка із прийменником* ***за****! Адепти окремішньої «русинської» мови свідомо і залюбки вживають іншомовні запозичення, навіть тоді, коли в діалекті наявні загальноукраїнські або питомі діалектні слова (пор.* ***ушорити*** *й* ***ур'адити, серенчливый – щасливый****), аби тільки не ті, що спільні для всіх українців» (курсив і виділ. наше – А.К.)* [6, с. 21–22].

Усе своє життя професор Німчук присвятив Академії наук у Києві (проте ніколи не забував рідне село Довге й дуже часто, особливо на церковні свята, поспішав додому на Закарпаття): спочатку працював в Інституті мовознавства імені О.О. Потебні, а в 1991 році очолив відділ історії української мови у новоствореному Інституті української мови Національної академії наук України. Згодом Василя Німчука двічі було обрано на посаду директора Інституту української мови НАНУ. Він реформував структуру Інституту, створивши сприятливе осердя для стрімкого розвитку української мовознавчої науки. Під час свого перебування на посаді директора заснував науковий журнал «Українська мова», в якому друкуються наукові матеріяли вчених, присвячені актуальним проблемам української мови; у 1999 році розробив проєкт реформи українського правопису, який був суголосний із Харківським правописом 1929 року (нова редакція правопису передбачала відновлення питомих для української мови правописних норм та правил). На жаль, проєкт навмисно був відхилений та незатверджений через суспільно-

політичні та інші обставини, проте боротьба свідомих мовознавців за питому українську правописну норму триває і сьогодні.

У травні 2017 року здійснилася одна із небагатьох за все життя мрій Василя Васильовича – в Ужгороді він ініціював заснування Товариства шанувальників і захисників говорів української мови, розробив Статут цієї громадської організації. Уперше про заснування цієї організації Василь Німчук згадує у своїй публікації *««Кодифікувати» нові літературні мови? Зберегти й захистити українські говори!»* в науковому журналі «Українська мова»: *«Ми глибоко переконані, що настала пора створити громадське освітньо-наукове об'єднання Товариство шанувальників (і захисників?) українських діалектів (діалектного слова), основною метою якого було б плекання свідомої любові громадян до рідних діалектів, говорів, говірок як органічних і невід'ємних частин єдиної української національної мови (курсив наш – А.К.)* [4, с. 23]. Серед низки завдань Товариства Василь Німчук особливо зауважив такі:

«– прищеплювати любов і повагу до українських територіальних діалектів (говорів, говірок) задля збереження їх як живильного джерела етнічної мови та її генофонду, як живих пам'яток української мови;

– застерігати від створення нових літературних мов на українській діалектній основі як загрозу для єдності нації;

– сприяти створенню при гуртках української мови у вищих навчальних закладах секцій із місцевої діалектології;

– заохочувати введення до тематики гуртків української мови в школах доповідей про місцеві діалекти (говори, говірки)» [9, с. 160].

Мовознавчим дискурсом активно поширюється інформація про наукову школу студій Василя Німчука, адже він підготував близько 15 аспірантів, які успішно захистили свої кандидатські дисертації, та 4 докторантів. Серед учнів-докторантів Німчука відомі українській лінгвістиці постаті: професор катедри української мови Національного університету «Львівська політехніка» Ірина Дмитрівна Фаріон (доктор філологічних наук називає свого вчителя «атлантом історії української мови» та «батьком українського правопису») [3]; завідувач катедри української мови Ужгородського національного університету професор Наталія Федорівна

Венжинович; завідувач катедри української мови Житомирського державного університету професор Віктор Михайлович Мойсієнко; старший науковий співробітник Інституту української мови НАНУ Лариса Вікторівна Мовчун.

До останніх днів Василь Васильович працював над словником говірки рідного села Довге, протягом усього життя збираючи фактичний матеріал, що налічував близько 50000 лексем. Ця титанічна праця мала стати помітним унеском в українську діалектну лексикографію [1, с. 18]. Словник мав базуватися на засадах діяхронної лінгвістики: тобто малося на увазі, що кожна діялектна лексема буде пояснена не тільки з погляду сучасного стану говірки регіону, але будуть простежені й доведені історико-етимологічні пояснення того чи того слова (наразі український мовознавчий світ ще не бачив жодного діяхронного діялектологічного словника, Німчуковий словник мав бути першим і унікальним). Будемо мати надію, що з часом знайдуться небайдужі до цієї справи люди, які на основі фактичного матеріялу, що зібрав В.В. Німчук, укладуть і завершать працю над цим словником його повним виданням.

Підсумовуючи викладене, можна узагальнити, що В. В. Німчук досліджував діялектний словотвір, діялектну стилістику, історичну діялектологію, український діялектогенез. Його внесок у розвиток української мови є надзвичайно великим. Для нас, майбутнього покоління, він залишив безліч наукових зачинів для подальших досліджень українського мовознавства. Завдяки його науковій школі тепер в мовознавстві є багато відомих і потужних науковців. На нашій українській землі він залишив могутній слід справжнього українця. Саме тому пам’ятаймо цю постать не лише як науковця, а як людину – передусім.

Список використаних джерел:

1. Венжинович Н.Ф. Професор Василь Васильович Німчук. До 85-річчя від дня народження славетного земляка (1933–2017). *Студії з філології та журналістики* : зб. наук. праць. Вип. 5. Ужгород : Говерла, 2018. С. 17–20.

2. Гриценко П.Ю. Сходження на Еверест української мови. Професор Василь Німчук у спогадах сучасників. Ужгород : Карпати, 2018. С. 53–69.

3. Ірина Фаріон про Василя Німчука – атланта історії української мови | листопад '18. URL: http://surl.li/zmql (дата звернення: 12.07.2021).

4. Німчук В.В. «Кодифікувати» нові літературні мови? Зберегти й захистити українські говори! *Українська мова.* 2013. № 3(47). С. 3–26.

5. Німчук В.В. Причинки до закарпатського діалектогенезу. Український глотогенез : Матеріали Міжнародної наукової конференції. Житомир, 2015. С. 19–38.

6. Німчук В.В. Ще раз про «Русинськый язык» і збереження діалектного середовища. *Українська мова.* 2017. № 3(63). С. 15–24.

7. Професор Василь Німчук у спогадах сучасників. Ужгород : Карпати, 2018. 208 с.

8. Скаб М.В., Скаб М.С. Про великого українця – нашого Василя Васильовича Німчука. Професор Василь Німчук у спогадах сучасників. Ужгород : Карпати, 2018. С. 137–139.

9. Статут Товариства шанувальників і захисників говорів української мови / Підготував В.В. Німчук. *Українська мова*. 2017. № 3(63). С. 159–165.

Корнійчук А.В.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Кожне суспільство має свою мову. Рівень розвитку наукової мови свідчить про інтелектуальність суспільства. З кожним днем все більше і більше зростає інтерес до зв’язків, що існують у лексиці. Ця тема викликала інтерес у нас, тому ми її спробуємо дослідити.

Становлення української мови відбувалося не рівномірно. За умови бездержавності в Україні став менш можливим розвиток гуманітарної, природничої та науково-технічної терміносистем [3, с. 17–25].

Термін не має одного визначення. Б. М. Головін пояснює термін як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття й використовується у процесі пізнання певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії» [2].

Якщо розглядати розвиток української термінології, то можна виокремити шість періодів, що показують розвиток лексичної системи мови та історію культури українського народу:

1. Період характеризується стихійним нагромадженням термінологічної лексики (IX – перша половина XIX століття). Коріння української термінології простягається з часів Київської Русі. Велику частку в поширенні наукових знань в Україні поклали Острозький культурно-освітній центр, братські школи (XVI–XVII ст.), Київський культурно-освітній центр. Гальмування розвитку української наукової мови до середини XIX ст.. відбулося за недержавного статусу української мови, її заборони та державної роз’єднаності української мовної території.

2. Цей період тривав з другої половини XIX – початок XX ст. Перший науковий центр, що здійснював термінологічну працю вчених кінця XIX – початку XX ст. Наддніпрянської України, був Науковим товариством імені Тараса Шевченка (1873 рік). Термінологи розбігалися в поглядах щодо розвитку термінології, тому було дві групи науковців: а) прихильники термінотворення в дусі народної мови, на її основі та за її законами; б) симпатики запровадження в українську мову інтернаціональної термінології.

3. Цей період був пов’язаний зі створенням товариств у Східній Україні. Коли у 1917 році було скасовано заборону на українську мову, почалося активне опрацювання та створення нової термінології.

4. Четвертий період характеризується періодом діяльності Інституту української наукової мови. 1921–1931 роки називають «золотим десятиріччям», що залишилося безпрецедентним у світовій практиці. Протягом того періоду сформувалися основні засади творення термінології. Основні з них звучали так: термінологія має бути народна, термін повинен бути зрозумілим, має бути придатним для створення похідних термінів, а також повинен добре звучати та бути економним [5, с. 115–160].

5. Цей період вважається періодом функціонування української термінології (1932–1990 рр.). У 30-их роках XX століття було розпочато переслідування українських мовознавців. Тоді українську мову не заборонили, а говорили про її розквіт, поширення та повноцінне функціонування. При цьому розвиток мови «направляли» в потрібний політичний напрям. Зацікавлення щодо термінології різноманітних галузей знань відновилося в 50-их роках XX століття. Тоді було створено Словникову комісію АН УРСР, яка видала 16 російсько-українських словників із основних галузей знань [1, с. 88–100].

6. Період триває протягом 90-их років XX століття – початок XXI століття і характеризується як Сучасний період розвитку української термінології. На цьому етапі можна простежити новий попит до термінознавства. Розробляються рекомендації щодо використання і творення термінів.

На сучасному етапі можна спостерігати термінологічний підйом: у 1990 році було видано 5 термінологічних словників, а з 1992 року їх уже декілька десятків. Семінари та конференції допомагають виробити та узгодити принципи й правила термінотворення. Також для стандартизації термінології, яка відповідала б усім вимогам до термінів, було створено Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології на базі Львівського політехнічного інституту у 1992 році [4, с. 15–20].

Отже, проаналізувавши все написане, можна побачити, що розвиток української термінології пройшов важкий та тернистий шлях упродовж свого становлення. Також процес створення термінів є доволі складним та клопітким. Українські організації, семінари та конференції розвиваються та сприяють розвитку та поширенню української термінології. Тому потрібно зрозуміти, що процес створення понять науки та техніки є цілеспрямованим процесом.

Список використаних джерел:

1. Вовк А. О. Наукова мова і політика української термінології – 1979. – Ч. VII. – 88–100 с.

2. Головин Б. Н. Термін і слово: Издательство Горьковского ун-та, 1982. – 132 с.

3. Козловський В. О. Термінологічні уваги. Бібліотечний журнал. – 1926. – Ч. 6–8. – 17–25 с.

4. Масенко Л. К. Українська мова у ХХ столітті – К., 2005. – 250 с.

5. Шевельов Ю. О. Українська мова в першій половині двадцятого століття. Стан і статус. – Нью-Йорк, 1987. – 295 с.

Костенко О.О.
кандидат філологічних наук,
провідний бібліограф Гоголезнавчого центру,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

«ВНУТРІШНЄ ТІЛО» Й «ЕКСПРЕСИВНИЙ ПРОСТІР» У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ОПРИЯВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ МАЛОЇ ПРОЗИ В. ВИННИЧЕНКА)

У малій прозі В. Винниченка проблема функціональності тілесного займає особливе місце.

Тіло – чуттєвий медіатор, «поріг» між внутрішнім та зовнішнім світом, за посередництвом якого людина осягає й змінює світ та саму себе.

У контексті художньо-психологічному поряд із зовнішнім виявом тілесного «Я» особливого значення в художньому світі митця набуває «внутрішнє тіло». За М. Бахтіним, «внутрішнє тіло – моє тіло як момент моєї самосвідомості – становить сукупність внутрішніх органічних відчуттів, потреб і бажань, об’єднаних навколо внутрішнього центру; натомість зовнішній момент … фрагментарний і не досягає самостійності й повноти та, маючи завжди внутрішній еквівалент, за його посередництвом належить внутрішній єдності» [1, с. 48].

Так, будь-який душевний рух героя знаходить вияв не тільки на «поверхні» тіла, а й на рівні соматичних відчуттів. Микола тяжко переживає зраду коханої; розчарування, відчай тягарем лягають на його душу, тіло відчуває те саме: «…у грудях так тяжко здушило, так

сумно защеміло, що він вмить зупинився й пошукав очима, де б спертися на що-небудь або сісти» [2, с. 220] («Заручини»).

У ситуації абсолютної зневіри і втрати буттєвих орієнтирів людина опиняється на самоті з собою, в полоні власних переживань і рефлексій («я» стаю для себе «єдиною реальністю» [7, с. 233]). «Віднайдення» себе починається з моменту переживання свого буття у світі, а це можливе завдяки нашій тілесності: реальність «мого» існування визначена не розумом, а «живим діючим активним тілом» [10, с. 33]. Поза тілом немає мене, поза «тут-і-тепер»-переживанням немає тіла. Єдиним сенсом і змістом існування стає прагнення до зміни почувань, їх розмаїття і контрастності («Контрасти»).

Буття тіла позначене прагненням чуттєвої насолоди, що дарує відчуття внутрішньої гармонії й повноти життя: «По всьому тілі розлита така хороша, ніжна втома, у грудях дзвенить якесь м'яке, тепле, добре чуття, не хочеться ні рухатись, ні говорити, – хочеться тільки щасливо, радісно усміхатись» [2, с. 221].

Проте не лише багатство тілесних почувань визначає зміст і повноту «внутрішнього тіла». «Я» – це суб'єктивний образ мого тіла, даний у власному ставленні до нього та в оцінці інших. Внутрішні переживання Гликерії («Контрасти») пов'язані з неприйняттям себе, зокрема зі сформованим негативним образом її власного тіла.

У творах «Контрасти», «Дрібниця» В. Винниченко чи не вперше в українській літературі торкається проблеми тіла як суспільно-психологічного феномена: «моє тіло» стає перепоною у стосунках з іншими й поглиблює внутрішньо-особистісну конфліктність, це, в свою чергу, веде до викривленого, неадекватного сприйняття об'єктивної дійсності.

Душа іншого «ув'язнена» в полоні його власного тіла, окреслена тілесними межами, що відділяють її від зовнішнього світу, натомість «моє тіло» стає частиною мого «Я», яке не має чітких тілесних кордонів: «межа тіла адекватна … для іншого … й абсолютно не адекватна для визначення і завершення мене для мене самого, бо я суттєво переживаю себе, охоплюючи будь-які кордони, будь-яке тіло, розширюючи себе поза будь-які межі» [1, с. 41].

«Я» як суб'єкт, що повсякчас переживає своє буття у світі, не здатне цілковито відмежуватися від нього, зовнішня дійсність постає ніби

«вміщеною» у всепоглинаючу Я-свідомість й одночасно стає продовженням «тілесного Я». Коли звичайний (аксіологічно нейтральний) елемент об'єктивного світу набуває індивідуальної значимості для одного героя й ціннісно переживається ним, відбувається процес так званого «привласнення»: об'єкт починає сприйматися як органічна частина, тілесне продовження самого героя. Спостерігаємо тотальне розширення меж внутрішнього буття: «стаючи «своїм», зовнішній світ починає втрачати свою щільність, розчиняючись у суб'єкті, який просуває свої кордони назовні» [8, с. 66].

Таким, наприклад, є недопалок для маленького Костя («Кумедія з Костем»): хлопчик «інтегрує простір» цигарки «у свій власний тілесний простір» [4, с. 173]. Безперечно, ця річ стає для дитини символічним замінником її «власника» – батька; оволодівши нею, хлопчина здобуває втрачене, таємно бажане, не здійсненне в реальній дійсності, він повертає частинку себе: «весь освітлявся дивною посмішкою і сильно-сильно тулив руку з недокурком до грудей», «немов від недокурка йшла шворочка до самого серця» [2, с. 513]. Будь-які спроби позбавити хлопця цієї дивної «іграшки» розцінюються ним як втручання в його особистий простір і викликають супротив.

Лялька божевільного старця Хаїма («Хвостаті») стала для нього втіленням образу загиблої у вогні внучки. Він уже не мислив себе без неї й ніколи не розлучався з уявною «Сурочкою». Невдалий «жарт» зі спаленням ляльки (на загальний подив!) Шварц сприйняв як непоправну трагедію.

Недопалок та лялька – психологічно й суб'єктивно забарвлена річ, частина «експресивного простору», який є «самим рухом вираження, тим, що виносить назовні значення, дає їм місце, тим, що уможливлює їх існування у формі речі перед нашими очима та під нашими руками» [4, с. 175]. У даному разі йдеться про так зване «психопротезування чуттєвості», або «негативний мімезис» [9, с. 38–40] – об'єктивацію пригніченого чуття, несвідомо спроектованого на бажаний предмет-замінник. У психоаналітичній традиції це поняття розуміється як артефакт, саме з ним О. Сурова пов'язує специфіку художнього психологізму літератури доби модернізму.

У художньому світі В. Винниченка частиною експресивного простору стають не лише речі, але й живі істоти.

Щоденний психологічний тиск з боку жандарма Мінасова не тільки морально, а й фізично виснажує арештанта, пробуджує непереборне бажання неодмінно вбити кривдника. Проте коли настає момент бажаної помсти, герой раптово відступає: «якась маленька рисочка, коло очей» нагадує йому тата, відроджує теплі дитячі почуття. «Пам'ятаю, я з якимсь незрозумілим, містичним жахом одсунувсь, поставив карафку та стіл і розтеряно зупинився. … Я чув, що я вже не можу взяти карафку й замахнутись ще раз. … Чудний спокій – сумний, миротворчий найшов на мене … і я вперше в цій ямі заснув затишним, теплим, дитячим сном» [3, т. 5, с. 148–149]. Учорашній «кат», непримиренний ворог – «чужий» [6, с. 196] – в єдину мить стає близьким, рідним, своїм. Наостанок в'язень дарує «враженому» жандармові свого годинника: «для вашого сина», – пояснює він [3, т. 5, с. 149]) («Маленька рисочка»).

Звичайний пудель – не просто поводир для самотнього безпритульного сліпця, він частина його тіла й душі, частина його «тілесного Я» (як, власне, й старий для пса). Короткий період розлуки з Жужу стає для дідуся часом невимовної туги, а їхня зустріч змушує розчулитися навіть найбільшого скептика Ляроша: «… хазяїн цілував його голову … тулив її до грудей … І знов цілував милував кучеряву голову, з якої висовувався червоний довгий язик, що лизав його по лиці. І руки старця дрижали, як у матері, котрій пощастило вирятувать свою єдину дитину, як у коханого, до котрого вернулась його мила» [3, т. 4, с. 202–203] («Тайна»).

Той, кого торкається погляд героя, стає «дивовижним продовженням» його самого. В. Подорога зауважує, що, на відміну від зору, погляд інтенційний, він криє бажання «торкнутися» найпотаємніших струн іншого, пізнати й відчути його [5, с. 42–44]. У творі «Глум» погляд героя-спостерігача особливо проникливий, в'язень уважно стежить за кожним рухом засудженого до страти і, навіть коли того не виявляється поруч, не припиняє думати про нього. Герой настільки переймається долею колишнього співкамерника, його імовірними почуттями, що якоїсь миті втрачається відчуття межі між ним та іншим [3, т. 3, с. 38–41].

Інший постає своєрідним «дзеркалом» для героя, в якому той упізнає себе та завдяки якому себе відкриває.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М. Автор и его герой в эстетической деятельности. *Эстетика словесного творчества* / сост. С. Г. Бочаров; текст подгот. Г. С. Бернштейн и Л. В. Дерюгина; примеч. С. С. Аверинцева и С. Г. Бочарова. [2-е изд.]. Москва : Исскуство, 1986. С. 9–191.

2. Винниченко В. Краса і сила / упоряд., авт. приміт. Федченко П., авт. передм. І. Дзеверін. Київ : «Дніпро», 1989. 752 с.

3. Винниченко В. Твори: у 9 кн., 23 т. Харків-Київ : Кооперативне вид-во «Рух», 1923–1925. Кн. 2. Т. 1–8.

4. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття / пер. з фр. О. Йосипенко, С. Йосипенка. Київ : Український Центр духовної культури, 2001. 552 с.

5. Подорога В. Феноменология тела. Введение в философскую антропологию. Москва : Ad Marginem, 1995. С. 9–98.

6. Суковатая В. А. Лицо другого: Телесные образы другого в культурной антропологии : монография. Харьков: хну им. В. Н. Каразина, 2009. 520 с.

7. Сурова О. Человек в модерн истской культуре. *Зарубежная литература второго тысячелетия. 1000–2000: учеб. пособие* / Л. Г. Андреев, Г. К. Косиков, Н. Т. Пахсарьян и др. Москва : Высшая школа, 2001. С. 221–291.

8. Тхостов А. Ш. Психология телесности. Москва : Смысл, 2002. 287 с.

9. Штейнбук Ф. Тілесність – мімезис – аналіз (Тілесно-міметичний метод аналізу художніх творів) : монографія. Київ : Знання України, 2009. 215 с.

10. Язвинская Е. С. Феномен телесности и психосоматические расстройства : монографія. Одесса : Издатель Н. П. Черкасов, 2009. 362 с.

Кушнір В.В.
студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: **Тищенко О.В.**
доктор філологічних наук, професор,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ Й ДИНАМІКА РЕМІСНИЧОЇ ЛЕКСИКИ: КВАНТИТАТИВНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСІВ GRAK І COCA)

Ми зосередили увагу на особливостях словникового запасу ремесел в Україні. Дослідження сприяє лексикографічному опису цього семантичного класу слів. Вивчення в текстах мовного матеріалу про декоративно-прикладне мистецтво і традиції в народному мистецтві отримує розвиток в лексичній системі української мови. Проте вдосконалення сучасних характерних лексико-семантичних параметрів вимагає подальшого вивчення семантичних і стилістичних особливостей ремісничої лексики. Поняття проходять процес переосмислення, включаючись в систему ділової термінології, змінюють стилістичні властивості, набувають семантичні особливості при використанні в народній творчості як професійної комунікації. Метою є класифікація трьох тематичних груп ремісничої лексики за їх функціональними особливостями в українських діалектах та мові. Було використано ряд методів, включаючи методи опитування та кількісної оцінки на основі розрахунків, а також ареальні, розподільні та порівняльні методи. Результати показують, що ремісничий словник досліджуваної території неоднорідний за своїм складом і може бути класифікований за двома параметрами: місцезнаходження (включає загальнонародні та діалектні одиниці) та сферу вживання (слова можуть бути відомі всім носіям мови або лише майстрам, тобто є або загальновживаними, або термінологічними). Дослідження послідовно розкриває характер кожної тематичної підгрупи: ім’я майстра, загальну назву діяльності, конкретні дії, вжиті для створення виробу, назву

виробу, частини виробу, матеріал, з якого виготовлено виріб і інструменти, необхідні для створення виробу.

З робіт необхідно зазначити «Досвід термінологічного словника сільського господарства, фабричності, промислів та побуту народного», виданий Бурнашевим В.П. в 1843–1844 роках. У словнику зафіксовано безліч лексичних одиниць зі спеціальним значенням, багато слова з описуваних в цій роботі присутні і в словнику Бурнашева [1, с. 144–157]. Словник Піскунова С.В. і Махрачевої Т.В. описує лексику матеріальної і духовної культури не тільки в традиційному аспекті діалектної лексикології і лексикографії, але й в аспекті її культурних функцій: в якості термінів, що позначають ключові елементи традиційного народного (селянського) побуту, обрядів, вірувань, релігійних уявлень [4, с. 156–157]. Однією з найбільш близьких до нашої тематики і матеріалу серед робіт про ремісничу лексику є дисертаційне дослідження Маринина А.В., присвячене лексиці промисел і ремесел. У цьому дослідженні розглядаються окремо ремесла і промисли, зокрема, Маринин А.В. зазначає, що терміни «промисел» і «ремесло» часто використовуються, не розрізняючись, але вони мають хоча і близькі, але не тотожні значення, і значення слова ремесло входить в смислову структуру слова промисел, семантика якого ширше [2, с. 84]. В лексику промислів включені риболовецька лексика, мисливська лексика і лексика бджільництва, а з ремісничих розглянуті такі групи лексики, як ковальська, валяльних справ і лексика лозоплетіння. Класифікація Чумакової Ю.П., використана нею в роботі «Лексика традиційного ткацтва» охоплює лексику ремесла, при цьому залишаючи можливість для семантичної характеристики, проведення синонімічних паралелей і розкриття своєрідності лексики говірки. Чумакова Ю.П. розглядає текстильну лексику, підрозділяючи її на назви сировини і матеріалів обробки, назви осіб за працею (діяч), назви знарядь праці та їх складових частин (інструменти і підручні матеріали), назви результатів виробничих процесів і продуктів обробки (вироби), назви одиниць виміру, назви шлюбу, допущеного в виробничому процесі і назви деяких властивостей виробленої продукції (характеристики) [3, с. 69–70].

З усіх трьох тематичних груп ремісничої лексики до загальнонародних відносяться 518 лексичних одиниць, до діалектних –

336 одиниць. Кількість загальнонародних слів переважає в тематичних групах «Лексика теслярської та столярної справи» і «Лексика обробки волокна, прядіння та ткацтва». У тематичній групі «Лексика валяльної справи» кількість слів тієї та іншої категорії практично дорівнює. Специфіка зіставлення ремісничої лексики декількох тематичних груп зачіпає історію і особливості поширення самих ремесел, тобто наскільки загальнопоширеним або вузькоспеціальним ремесло було, наскільки воно розвинене в даний час.

Слова з термінологічним значенням (606 одиниць) значно переважають над загальнопоширеними (129 одиниць), що продиктовано аналізованим матеріалом. Наявність слів, що мають загальнопоширене значення, говорить про взаємозв'язок ремісничої лексики з народною непрофесійною промовою. Крім того, «загальні» дієслова, тобто ті, які мають значення процесів і дій, що здійснюються не тільки в ремеслі, але і в побуті, становлять чималу частину загальнопоширених слів.

Представлена класифікація за характером функціонування – це спроба співвіднести діалектний і професійний лексичні пласти в зібраному матеріалі, продиктована невизначеністю статусу ремісничої лексики і утруднення її опису і аналізу. Проведене дослідження дозволяє зробити головний висновок про те, що існує нагальна необхідність виділити самостійну сукупність ремісничої лексики. Ця сукупність включає в себе різнопланову лексику: що входить до складу літературної мови, професійну термінологію, професійні жаргонізми, загальновідомі діалектні слова, і власне діалектну професійну лексику. Крім того, серед слів, що входять в цю сукупність, присутній значний ряд етнографічної лексики, що, безсумнівно, вимагає особливої уваги.

Список використаних джерел:

1. Гак В. К проблеме общих семантических законов. Москва : Гнозис, 1972. С. 144–157.

2. Маринин А. Лексика промыслов и ремесел. Арзамас, 2011. 125 с.

3. Рондели Л. Народное декоративно-прикладное искусство. Москва : Просвещение, 1984. 144 с.

4. Уфимцева А. Семантика слова. Москва : Наука, 1980. 356 с.

Мачульська М.М.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

ПРАВОПИС 2019 РОКУ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Правопис 2019 року вніс певні зміни [1] у чинну систему правопису, що стало причиною обговорення цього питання серед наукових кіл. Питання змін в українському правописі, їхніх особливостей впливу на сучасний правопис та історію походження таких змін досліджували такі науковці, як: Акуленко А., Лисенко Ю., Німчук В., Тесленко Л., Пономарів О. та інші. Загальна кількість новацій є більшою за 20, кожна з яких привертає до себе увагу з дослідницького погляду. Внесення різного роду доповнень у чинний правопис пов'язані з тим, що за період Радянської України науковцями було розроблено правила українського правопису, проте через те, що політика тогочасного керівництва була спрямована на те, щоб зробити українську мову схожою на російську, ці зміни так і не запровадили. Здебільшого зміни у правописі стосуються слів іншомовного походження. Так, до прикладу, найвідоміша зміна – слово «проєкт», який раніше писали «проект», а також похідні від нього слова «проектувати», «траєкторія» тощо.

Вищезазначені слова, за своєю сутністю, і раніше мали б писатись із буквою «є» за правилами української мови, проте зараз вони набули більш виразного значення та чіткого закріплення.

Також зміни відбулись і стосовно правил написання частки «пів», яка раніше у словосполученнях з іншими словами писалась через дефіс. На сьогодні словосполучення з «пів» пишуться окремо, як окремі слова на позначення числівника, а не слово із часткою.

Багато змін у правописі торкнулись написання слів із буквою «и». Часто правила стосуються альтернативного використання, до

прикладу, у словах «ірий» та «ирий», проте такі слова, як «індик» та «іграшка» за правописом пишуться із буквою «і». Альтернативно букву «и» можна використовувати у правописі до прізвищ тюркського походження та до слів «незалежність», «Білорусь», «осінь», «любов» у родовому відмінку.

Значні зміни у правописі стосуються фемінітивів. До слів назв-професій у чоловічому роді доцільно додавати -ка, при використанні його у жіночому роді: «вчителька», «авторка», «юристка» тощо. Також є три суфікси, які слід додавати у таких випадках:

– суфікс **-ес** у словах «поетеса», «баронеса» (цей суфікс вважається рідко вживаним);

– суфікс **-иц** – до слів у жіночому роді, які у чоловічому роді мають закінчення – ник: *порадниця, порушниця* тощо;

– суфікс **-ин** – до слів у жіночому роді, які у чоловічому роді мають закінчення -ець, тобто *кравчиня, майстриня, плавчиня тощо*.

Таким чином, можна сказати, що обсяг інновацій не є критичним, його доволі легко впровадити в реалії сьогодення, а зміни, які спостерігаються в написання тих чи тих слів, на нашу думку, мали винятково позитивний вплив на розвиток мови, яка стала більш виразною, охайною та правовою.

Окрему увагу варто звернути і на суспільний складник змін. Так, нова влада почала вводитися в дію нові закони та постанови, які так чи інакше стосувалися суспільного життя людей, шляхом реформування мови в аспекті надання їй більш державного та глобального значення. Інакше кажучи, влада вчиняла дії з метою забезпечити державність мови. Вводилися певні законодавчі зміни, які вимагали ведення освіти, а також всього документального життя осіб на українській мові.

Зважаючи на вищезазначене, варто відмітити, зокрема, прийнятий у 2019 році Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», у статті 1 якого українська мова визнається державною та офіційною, а також зазначається, що статус української мови як єдиної державної мови зумовлений державотворчим самовизначенням української нації [2].

Ще одним із суттєвих нововведень став прийнятий 1 вересня 2020 року Закон України «Про повну загальну середню освіту», який

закріплював у собі те, що учні російськомовних шкіл з 5 по 11 класи повинні навчатися українською мовою [3]. Проте варто наголосити, що останній суттєво не змінив тенденцію вживання слів у їхніх початкових формах. Окрім того, такі нововведення значною мірою не вплинули на зменшення кількості людей, які розмовляють російською мовою. До того ж, деякі батьки учнів та безпосередньо самі учні незадовільно відгукувались про ці зміни, особливо громадяни зі Східної України.

Зміни у правописі є варіативними та загальними для застосування. У реаліях сьогодення це важливо тим, що варіативність дозволяє людям поступово звикнути до нововведень та говорити або писати грамотно варіативні слова, зміни до яких не є обов'язковими, вони можуть використовуватись у звичній для всіх формі. На думку дослідників цього питання, з огляду на правила української мови, зміни є доцільними та коректними, проте факт того, що люди звикли до одного звучання та написання певних слів, робить зміни у правописі дещо штучними.

Підбиваючи підсумок, варто зазначити, що зміни у правописі є варіативними та загальними для застосування. У реаліях сьогодення це важливо тим, що варіативність дозволяє людям поступово звикнути до нововведень та говорити або писати грамотно варіативні слова, зміни до яких не є обов'язковими, вони можуть використовуватись у звичній для всіх формі

Список використаних джерел:

1. Питання українського правопису : постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 року № 437. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 16.07.2019 р. № 2704-VIII. Дата оновлення : 14.07.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text

3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. Дата оновлення : 02.10.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

Шутько В.В.
студентка,
Науковий керівник: **Макарець Ю.С.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова

ПРИКМЕТНИКИ З ПАРАМЕТРИЧНОЮ СЕМАНТИКОЮ В РОМАНАХ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ

Інтерес мовознавців до питань, пов'язаних із вербалізацією категорії параметричності, залишається незмінним уже протягом тривалого часу, варіюються тільки виміри, у яких підходять до цієї проблеми. Це пов'язано з тим, що згадана семантична категорія відображає один з базових аспектів сприйняття дійсності й вербалізації відбитку певного її фрагменту в свідомості. Дослідженням окремих аспектів цієї проблеми займалися вітчизняні і зарубіжні мовознавці: В. Виноградов, Дж. Лакоффа, І. Арнольд, І. Кобозев, К. Рахіліна, Л. Васильєв, Л. Котнюк, Н. Арутюнов, О. Кардащук, О. Кшановський, Т. Линник, Т. Щебликіна та інші.

Із дослідженням семантичної деривації працювали А. Уфимцева, В. Телія. Лексико-семантичні розряди прикметників вивчали А. Шрам, І. Левчина, І. Трофимов, М. Павлов та ін. Пропонована стаття також стосується цієї проблеми й доповнює її дослідження аналізом нового мовного матеріалу. Мета – проаналізувати функційно-семантичні особливості параметричних ознакових слів (прикметників) у творах Наталії Гурницької («Мелодія кави в тональності кардамону», «Мелодія кави в тональності сподівання» та «Багряний колір вічності»).

Всього у романах письменниці засвідчено 650 параметричних прикметників: у «Мелодія кави в тональності кардамону» – 230 ПрП, у «Мелодія кави в тональності сподівання» – 240 ПрП, у «Багряний колір вічності» – 180 ПрП. Найчастіше параметричні прикметники в аналізованих контекстах вжиті на позначення:

– **фізіологічних особливостей людини (розміру) та частин тіла:** «*Невисока* на зріст, *тоненька* у стані, зграбна, округла, з *маленькими* ручками та ніжками» [6, с. 39]. «А Люцина подібна на мами…

З *великими* фіалковими очима, з темним хвилястим волоссям…» [6, с. 358]; «Гарне обличчя, *довге густе* волосся, *тоненька* у стані, але в грудях округла, босі ноги *маленькі*, ручки теж» [7, с. 201]; «*Великі* ясно-зелені очі, витончений профіль, плетені рукавички на *маленьких* руках» [8, с. 26]; «Ну яка ж ти *маленька*, Дарусю» [8, с. 154];

– **параметричних особливостей предметів**: «Сховавшись у такій халабуді, могла годинами читати книжки, малювати у *маленькому* альбомі…» [6, с. 16]; «І ліжко *велике* та зручне» [7, с. 169]; «Навіть *товсті* стіни фасаду кам'яниці не дарують мешканцям прохолоди та захисту» [8, с. 13]; «Не стійте тут у своїх шовкових панчішках і в тих новомодних черевичках на *тонкій* підошві» [8, с. 83]; «Вгорі вагона чотири *маленькі вузькі* віконця» [8, с. 115].

– **характеристики абстрактних понять:** «Так і до зовсім непристойних думок недалеко, а непристойні думки – це вже *великий* гріх» [6, с. 36].; «Просто з віком те інше кохання стає трохи інакшим. Іноді навіть сильнішим і *глибшим*, аніж перше» [7, с. 170]; «Відчуття повноти життя таке гостре, що заступає собою всі *дрібні* негаразди» [8, с. 167];

– **характеристики просторових понять:** «…Фаетон, який використовували лише для прогулянок на *короткі* відстані…» [7, с. 192]; «Суниці з паперового пакета випали з рук, розсипалися по землі й загубилися десь у *густій* траві біля їхніх ніг» [8, с. 42].

Найчастіше у романі «Мелодія кави в тональності кардамону» вжиті прикметники загальної характеристики розміру зі значенням «**малий»** *(100 ПрП).* Найменшу продуктивність виявляють параметричні прикметники на позначення **виміру** *(нескінченний, необмежений)* – 2 ПрП, **ширини** (*широкий, вузький*) – 3 ПрП. У романах «Мелодія кави в тональності сподівання» та «Багряний колір вічності» також переважають прикметники зі значенням **«малий»** та **«великий»**.

Отже, Наталія Гурницька у своїх романах у кількісному відношенні більше вживає прикметники, які означають *малий, великий.*

У творах авторки ПрП *маленький* найпродуктивніше уживається під час опису дітей та частин їхнього тіла: *маленькі діти, маленькі ніжки, маленький ротик,, маленької ручки, маленькі ступні, маленький шрам, маленьке пасимце, маленькі пальчики, маленька дитинка, маленької голівки, малюсінька дитина, манюні-преманюні пальчики, маленька Люцина.*

Натомість ПрП *великий* (та похідні) надає оцінного значення, нової сили та якості переважно абстрактним поняттям, явищам та подіям: *великий клопіт, великий ризик, великих гостин, великого скандалу, великій забаві, велика трагедія, велику ласку.* Авторка також подекуди підсилює цю параметричну характеристику найвищим ступенем порівняння та дериватами з префіксами *пре-, за-, чи-, не-, недо-, без-* та суфіксами -езн, -енн-: *величезна різниця, величезні проблеми, трагедія здавалася величезною, на превеликий подив, найбільша проблема.*

У межах ЛСГ прикметників, що позначають параметричні характеристики людини, у текстах виділяємо мікрогрупи:

1) прикметники на позначення високого/низького зросту осіб, розміру частин тіла тощо: *невисока на зріст, високий чоловік, крихітні ніжки, великими очима, великий хлопець, маленький Адась, маленький ротик, манюні-преманюні пальчики, Адась був дрібоньким, риси крупніші*;

2) прикметники на позначення великої/малої товщини осіб та частин тіла: *тендітна дівчина, тоненькі ніжки, вузеньку талію, з широкими стегнами, худі пальці, товстенькі стегна*.

Серед ПрП, що позначають параметричні характеристики предметів, можна виокремити такі мікрогрупи:

1) прикметники на позначення великого/малого розміру предметів: *невеличкий столик, невеличкий пакет, велика піч, малу сумочку, маленьким годинником, у величезному фіакрі, до маленького вікна;*

2) прикметники на позначення великої/малої висоти предметів: *на вищих підборах, високого стовбура, на високих підборах, сукні закороткі, короткий лист;*

3) прикметники на позначення великої/малої ширини предметів: *широкі сходи, широкі доріжки, тонкого полотна, у вужчі двері, вузькі віконця.*

Отже, у романах Н. Гурницької параметричні прикметники засвідчені частим вживанням, проте кількість самих лексем є порівняно незначною. Хоча авторка часто характеризує параметри предметів саме в координатах великий/малий, не вдаючись до детального аналізу пропорційності. Письменниця й користується здебільшого саме словами, що позначають крайні вияви на осях цієї системи координат – *великий* і *малий*, – не вдаючись до добору

синонімів (як-то *великий – немалий, чималий,* жм. *здоровий*, ід. *аж он який* [9]; *масивний* або *малий – невеликий, невеличкий, незначний*; (дуже) *манюній, мацюпісінький*; (- річку) *недовгий, неширокий, неглибокий*; (на зріст) *невисокий, низький* [9]. Якщо прикметник малий та похідні від нього авторка вживає часто саме в параметричному значенні, то великий здебільшого стосується абстрактних понять і явищ, а отже, характеризує не фізичні властивості, а міру важливості цих подій чи їх значущість.

Список використаних джерел:

1. Булгакова М. П. Роль параметричних прикметників в процесі відображення почуттєвого сприйняття світу. *ІІІ Міжнародні Бодуенівські читання: І. А. Бодуен де Куртене і сучасні проблеми теоретичного і прикладного мовознавства: праці та матеріали*. 2006. С. 118–119.

2. Векуа Н. В. Антонімічні відношення в лексико-семантичній групі параметричних прикметників. Система і структура східнослов'янських мов: До 60-річчя наукової і педагогічної діяльності професора М. Я. Брицина : *Збірник наукових праць «Знання України».* Київ, 2004. С. 185–192.

3. Висоцький А. В. Склад та структура лексико-семантичних груп прикметників в українській мові : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.01 / НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 1998. 177 с.

4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 255 с.

5. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Смислова структура прикметників. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.

6. Гурницька Н. З. Мелодія кави в тональності кардамону. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 397 с.

7. Гурницька Н. З. Мелодія кави в тональності сподівання. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 252 с.

8. Гурницька Н. З. Багряний колір вічності. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 188 с.

9. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови. 5-те вид., опрацьоване і доповн. Львів : БаК, 2014. 530 с.

10. Линник Т. Г. Параметричні прикметники і їх становлення. Київ : Наукова думка, 1982. 198 с.

Список умовних скорочень:

ПрП – параметричні прикметники;

ЛСГ – лексико-семантична група.

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Гусак М.В.
студентка,
Науковий керівник: **Стасюк Л.С.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕНСИФІКАТОРІВ У РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Реклама в сучасному світі як складне, комплексне, багатофункціональне явище, засноване на взаємозв'язку безлічі економічних і соціальних факторів, стала невід'ємною частиною соціокультурного, політичного та економічного життя суспільства. Зростаючий інтерес до рекламної діяльності викликав, в свою чергу, інтерес дослідників до головного продукту реклами – рекламного тексту і, відповідно, **лексико-граматичних, структурних та прагматичних аспектів** мовних одиниць у різних типах рекламного дискурсу.

На думку Н. Арутюнової, дискурс – це текст, «занурений у життя», «мова у житті», тобто текст як результат цілеспрямованої соціальної дії, як фокус дій мовних і мовленнєвих, соціокультурних і прагматичних, когнітивних і психологічних факторів. Це мовлення, яке розглядається як цілеспрямована дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей та механізмах їх свідомості (когнітивних процесах), це подія, у центрі якої словесний компонент; це комунікативний акт, що розглядається не тільки як цілісна структура, але як розмаїття його оцінок учасниками й спостерігачами, з урахуванням його наслідків [1].

Рекламний дискурс – це завершене повідомлення, що має чітко визначене завдання – зменшити дистанцію між рекламним повідомленням та свідомістю споживача, що поєднує ознаки усного

мовлення та письмового тексту з комплексом невербальних засобів комунікації [2].

Логічним є висновок, що рекламна комунікація – це процес встановлення комунікативного зв'язку зі споживачами винятково за допомогою реклами. Функціональне спрямування рекламного тексту, його комунікативне завдання визначають склад і види мовних засобів, які в ньому використовуються, а також спосіб організації цих засобів у тексті. Особливістю будь-якого рекламного тексту є те, що у ньому представлені всі види інформації. Поняття «текст» в даному контексті відноситься до реклами, використовується в широкому сенсі, включаючи як візуальну складову, так і вербальну. Вибір лінгвістичних засобів в рекламі ніколи не буває довільним. Вибрані засоби репрезентують спробу використовувати мову з метою досягнення намірів мовця. Слова, використані в певній рекламі, є продуктом ретельного і усвідомленого вибору.

Безсумнівно, будь-яка реклама має на меті одне – переконати споживача купувати більше, більше і більше! Цій меті слугує ціла меріада лінгвістичних засобів, що увиразнюють зміст рекламного тексту, впливають на емоційну сферу реціпієнта і привертають увагу до особливих якостей та виключних можливостей товару, підкреслюють переваги послуг, що рекламуються.

У зв’язку з цими особливостями рекламного дискурсу найактуальнішим є вивчення інтенсифікаторів, оскільки вони є результатом словотворчості, реалізацією діяльнісного характеру мови, в силу своєї експресії, що поєднує емотивність, оцінність, стилістичну забарвленість та особливий «ефект новизни», здатні відобразити когнітивні, комунікативні, прагматичні особливості «поточного моменту». Безумовно, інтенсифікатори в рекламі є способом привертання уваги.

Всі жанри рекламного дискурсу, такі як публікація інформації про товари чи послуги (publicity), телевізійна реклама (commercial), реклама у вигляді інформаційної програми (infomertial), реклама в газетах, журналах, флайерах і брошурах зроблена третім незалежною особою з метою вплинути на громадську думку, реклама-заступник (surrogate advertising), пересувна реклама (mobile billboards ads), реклама на харчовій упаковці (food packaging ads), реклама у небі

(Sky-writing ads), зовнішньої реклами, яка використовує навколишнє середовище (Ambient advertising) активно експлуатують лексичні одиниці з позитивною конотацією для посилення мовленнєвих намірів.

Створення рекламного тексту неможливо без відповідної синтаксичної організації, яка реалізується при створенні певної синтаксичної єдності, яка об'єднує окремі фрази. Без тісного синтаксичного зв'язку неможлива актуалізація рекламної інформації, а, отже, і успішне просування рекламної ідеї. Вигуки на початку тексту, питальна-відповідь форми, риторичні запитання – всі ці мовні засоби використовуються для залучення уваги аудиторії.

Крім того, у рекламному тексті оцінна лексика зазвичай є позитивно, і може виражатись прислівниками, прикметниками, та іменниками із семантикою високого ступеня якості (magic, miracle, powerful, selected, sensational, special, terrific, unique та ін.), а сама оцінка часто може бути гіперболізована: Taste the ultimate (Bombay Sapphire Gin).

Для вираження гіперболізованої позитивної оцінки використовують граматичні засоби, зокрема найвищий ступінь порівняння прикметників і прислівників (The world’s fastest-moving brand is still on the move (Samsung)), а також лексичні засоби: прислівники і частки з функцією підсилення, морфеми із семантикою підсилення якості (наприклад, over, super: Simply super for supper parties! (chocolates puds). Англійській мові притаманне вживання двох або більше інтенсифікаторів для підсилення ознаки, якості, дії, стану, процесу: so damn smart, so agonizingly honest, far too fast та ін. [5]. У таких структурах перший інтенсифікатор стосується власне приад’єктивного елемента й лише модифікує інтенсифікатор. На думку А.В.Карабан, «це відбувається внаслідок того, що експресія інтенсифікатора як граматикалізованого елемента відчувається мовцем недостатньо, і він підсилює вже підсилене значення для його фокалізації у висловлюванні».

Дослідження інтенсифікаторів у рекламному дискурсі здійснюватимесь у декалька етапів. Спочатку ми зібрали фактичний матеріал для аналізу інтенсифікаторів у різних жанрах рекламного дискурсу. У результаті було відібрано 78 рекламних повідомлень,

розміщених у рекламних секціях газет та журналів, 8 рекламних текстів на упаковках та 31 тексти зовнішньої реклами, що використовує навколишнє середовище, 53 екземпляри телевізійної реклами з метою визначення найбільш репрезентативних інтенсифікаторів, що вжито у цих рекламних жанрах. Методом суцільної текстової вибірки ми зібрали 170 інтенсифікаторів для детального аналізу їх форми, значення та вживання.

Методом стостереження встановлено, що інтенсифікатори є лінгвістичними одиницями, що знаходяться десь посередині між лексикою та граматикою, тобто є різного типу повністю або частково фіксованими багатослівними виразами. Вони визнані, але значною мірою ігноровані (або принаймні відсунуті на периферію) основними синтаксичними теоріями (зокрема, різні прояви генеративної граматики Хомського). Переважання цієї точки зору може бути однією з причин, чому корпусні лінгвісти донедавна значною мірою утримувалися від детальних досліджень багатьох граматичних явищ. Основний інтерес зосередили на колокаціях, тобто (чисто лінійних) уподобаннях і обмеженнях, що стосуються конкретних лексичних одиниць. Якщо синтаксис взагалі вивчався систематично, то його вивчали з точки зору колігацій, тобто лінійних переваг спільної сполучуваності та обмежень між конкретними лексичними одиницями та класом слів елементів, які передують або слідують за ними. Однак останнім часом фокус у рамках корпусної лінгвістики перемістився на більш цілісний погляд на мову. Кілька теорій – наприклад, Граматика патернів/моделей Ханстона та Френсіса та теорія лексичних фрагментів Льюїса (Hunston & Francis 2000; Lewis 1993; див. також Sinclair 1991; Barlow & Kemmer 1994) – більш-менш чітко привертають увагу до цього факту, що граматика і лексика принципово не відрізняються, і що багатослівні вирази, які довго ігнорувалися, служать важливою ланкою між ними.

Отже, ми розглядаємо інтенсифікатори як граматичні конструкції або патерни/моделі, що мають своє значення і форму. Вибрані інтенсифікатори ми кодифікуємо і встановимо їхнє значення з допомогою аналізу словникових дефініцій у граматичній секції словника Колінз (collinsdisctionary.com). Цей веб-сайт унікальний у переліку всіх граматичних шаблонів, які використовуються в

англійській мові, і всіх слів, які регулярно використовуються з даним шаблоном. Ці списки базуються на дослідженні корпусу, проведеному лексикографами Collins COBUILD та експертами Бірмінгемського університету. З допомогою цього корпусу ми встановили, наприклад, що інтенсифікатор ***perfectly*** у конструкції ***«perfectly moistured lips»***, що використовується у рекламі блиску для губ (https://www.advertisingarchives.co.uk), розміщеній у журналі, кодифікується як Degree adv + Adj і відноситься до моделей/патернів групи «particularly». Група «particularly» має значення: «these adverbs indicate that someone or something has a quality to an unusual degree»/ ці прислівники вказують на те, що хтось або щось має якість у незвичайному ступені. Тут теж наведено синонімічні прислівники, які можуть бути використані у цій конструкції: *abnormally, especially, exceptionally, extraordinarily, outstandingly, particularly, peculiarly, specially,uncommonly,unusually.*

Наступною стадією аналізу став аналіз лексем, які притягіє дана модель. З цією метою були проаналізовані результати KWIC у British National Corpus, у рекламному дискурсі. Було з'ясовано, що ця група прислівників притягує такі прикметники: *placed, cooked, balanced, qualified, located, preserved, equipped, content, practical, recreated, smooth, peachy smooth, adapted to, proper*; і такі іменники: *hotel, meal, kitten food, designer, hotel, time capsule, yacht, Apex/appliance, rock pools, legs, needs, ad.* Як бачимо, група «particularly» сполучується з *неградуйованими (ungraded) прикметниками* так званої *«індустріальної групи»* у словнику Колінз (https://grammar.collinsdictionary.com/grammar-pattern/graded-and-ungraded-adjectives_63). До цієї групи відносяться прикметники, що класифікують «людей і предмеи, пов'язані з іншими людськими інституціями або з людською діяльністю, досвідом і навчанням загалом».

Використання інтенсифікаторів у рекламному дискурсі вимагає детальної систематизації й узагальнення їх моделей, які б можна було формалізувати. Аналіз найрепрезентативніших інтенсифікаторів за вищенаведеною методологією дозволить створити графову базу даних для програмного забезпечення призначеного для авторів рекламних текстів. Цей застосунок допоміг би інтенсифікувати рекламний контент.

Список використаних джерел:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С. 136–137.

2. Библиотека диссертаций Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.disslib.org/reklamnyi-dyskurs-v-elektronnykh-mas-media-ukrayiny-sotsiolinhvistychni-osoblyvosti.html

3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина 2 Лексичні, термінологічні, та жанрово-стилістичні труднощі – Вінниця : Вид. «Нова книга», 2001, 303 с.

4. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи / С. И. Ожегов. – М. : Высшая школа, 1974. – 352 с.

5. Романчук А. А. Запрет на сжигание ярма и.... В: Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство). Вип. 25. Вінниця: Планер, 2017. С. 184–195.

6. Хомський 2000: Хомський Н. Роздуми про мову [Текст] / Н. Хомський. – Львів: Ініціатива, 2000. – 352 с. – ISBN 966-7172-04-X

7. Barlow, M. & S. Kemmer. A schema-base approach to grammatical description. In Lima et al.(eds.). 1994. P. 19–42.

8. URL: https://grammar.collinsdictionary.com/grammar-pattern/graded-and-ungraded-adjectives_63

9. Lewis. M. The Lexical Approach. Hove: Language teaching Publications, 1993.

10. Pattern Grammar: A Corpus-driven Approach to the Lexical Grammar of English.: Susan Hunston and Gill Francis; John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2000, xi+289 pp.

Задорожня А.В.
ліцеїстка,
Науковий керівник: **Луценко К.О.**
кандидат педагогічних наук, доцент,
дійсний член Міжнародної
асоціації професорів слов'янських країн,
вчитель англійської мови,
Криворізький природничо-науковий ліцей, м. Кривий Ріг

АНАЛІЗ СЛЕНГУ МОЛОДІ 2000-Х ТА 2020-Х РОКІВ

Сленг вже давно став невід'ємної частиною нашої мови. Багато молодих людей під час розмови використовують різні сленгові слова задля того, щоб зробити розмову більш неформальною, підкреслити свої емоції та відчувати себе своїм серед своїх. Кожне покоління має такі слова, які були модними та популярними саме в той період, але з плином часу ці фрази губляться та залишаються лише у пам'яті колишніх молодих людей. Але існують і такі слова до яких люди настільки звикли, що деякі навіть не вважають їх сленгами, прикладом таких слів є джинси, мейкап, шопінг тощо.

Мета статті – виявити особливості формування сленгової лексики з 1960-х до 2020-х, встановити залежність сленгового лексикону від суспільно-політичних та економічних подій.

О. Кондратюк зауважує, що сленг 60-х був наслідком підвищеного інтересу до наркотиків, популярної музики, постійної ейфорії «чуча», «стиляти», «музика на кістках». Сленг 70-х містив велику кількість епітетів, що стосувалися невдах: «wally», «nurd» тощо наприклад «поліс», «факмен», «прикід». У сленгу 80-х років XX ст. переважали слова, що стосувались грошей та роботи наприклад «аскати», «береза», «утюг» [1].

У 90-ті, коли була хвиля перебудов, руйнування Радянського Союзу й початок активного проникнення західного стилю життя, почали з'являтися нові реалії, а з ними і нові слова у мові. Прикладом таких сленгів є «бакланити», «баунті», «грін», «хаер» [8].

Бурхливе зростання з другої половини XX століття комп'ютерних технологій, і, зокрема, масове впровадження в середині 1980-х років у побут звичайної людини персональних комп'ютерів і комп'ютерних пристроїв, внесли в українську мову величезну кількість спеціальних слів і виразів, багату на розгалужену термінологію. Пізніше, завдяки початку видання в 1988 році журналу «PC World» (перший час на 100 % перекладного), що став дуже популярним, стався «обвал»: англомовні терміни та абревіатури, найчастіше в англійському написанні, заповнили сторінки журналів і засмітили мову людини [2].

Особливо швидких змін та поповнень зазнає молодіжний сленг, оскільки молодь занадто вдається до запозичень «модних слів». Найбільше запозичуються англіцизми з популярних соціальних мереж (Фейсбук, Інстаграм тощо), численних реаліті-шоу, ситкомів, ЗМІ, комп'ютерних ігор, що говорить про активне пропагування американського способу життя та мислення. Проаналізуємо популярні сленги 2000-х та 2020-х у таблиці 1.

Таблиця 1

Популярні сленги 2000-х та 2020-х

№	Сленги 2000-х	Сленги 2020-х
1.	Фрі (безкоштовно)	Байтити (дражнити)
2.	Мобіла (телефон)	Вайб (певна атмосфера)
3.	Клава (клавіатура)	Рофл (жарт)
4.	Аська (ICQ)	Пруф (факт)
5.	Чікса (дівчина)	Чекнути (подивитись)
6.	Грузити (давати велику кількість інформації)	Шипперити (уявляти відносини між людьми, героями фільмів, книг тощо)
7.	Кльово (добре, гарно)	Чилити (відпочивати)

Джерело: складено автором

Не дивлячись на полярність сприйняття сленгу різними філологами, про його місце та важливість свідчить хоча б кількість словників сленгових слів: Кондратюк Т. М. «Словник сучасного українського сленгу» [6], Ставицька Л. «Український жарґон. Словник» [7], «Словник сленгу» [5], Пиркало С. «Перший словник українського молодіжного сленгу» [3], «Словник молодіжного сленгу 2021» [4].

Сленг вельми неоднозначне та динамічне явище у мові. Багато дослідників підкреслюють його важливість, але в той же час вважають мовним сміттям. Тим не менш, сленг – це дзеркало модних тенденцій у суспільстві, пряме відображення популярності певних речей, не залежно у якій сфері життя вони відбуваються. Сленг додає індивідуальності кожному поколінню людей, допомагає відчувати себе більш легко при розмові та виглядати модно серед своєї компанії. Ми вважаємо, що за допомогою сленгової лексики можна дослідити що відбувалось у суспільстві та якими були інтереси молоді у певний час. Сленг може виступати мовним індикаторам певної епохи.

Список використаних джерел:

1. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище / О. Кондратюк // Ї : незалежний культурологічний часопис [Електронний ресурс]. – Львів, 2005. – № 38. – Режим доступу :http://www.ji.lviv.ua/n38texts/38-zmist.htm (дата звернення: 02.11.2021).

2. Лихолитов П. В. Компьютерный жаргон / П. В. Лихолитов. – М.: Русская речь, 1997. – № 3.

3. Пиркало С. Перший словник українського молодіжного сленгу. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pyrkalo_Svitlana/Pershyi_slovnyk_ukrainskoho_molodizhnoho_slenhu/ (дата звернення: 04.11.2021).

4. Серед токсиків і крашів. Словник молодіжного сленгу 2021 року. URL: https://www.unian.ua/society/molodizhniy-sleng-2021-slovnik-populyarnih-sliv-novini-ukrajini-11568433.html (дата звернення: 02.11.2021).

5. Словник сленгу. URL: http://www.golos.com.ua/article/210774 (дата звернення: 03.11.2021).

6. Словник сучасного українського сленгу / Упорядник Т. М. Кондратюк. − Харків: Фоліо, 2006. − 350 с.

7. Ставицька Л. Український жарґон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень. − К.: Критика, 2005. 496 с.

8. Так говорили в 90-х: молодежный сленг эпохи. URL: https://mir24.tv/news/16267784/tak-govorili-v-90-h-molodezhnyi-sleng-epohi (дата звернення: 03.11.2021).

Корольова Є.О., Лисенко Є.В., Шевченко А.В.
студенти;
Молодча Н.С.
кандидат філологічних наук, доцент,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПАТРІОТИЧНИХ ПРОМОВ КЕРІВНИКІВ ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У зв'язку з політикою МОН України щодо формування у молодого покоління освітніми закладами та іншими інституціями «високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини,... готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України» [5], підвищився інтерес до текстів патріотичної тематики, що формують відповідний комунікативно-ідеологічний простір, в якому знаходять відображення суспільно-політичні процеси, особливості менталітету, цінності соціально-значущої спільності.

Цікавим є дослідження лінгвосоціокультурних та комунікативно-прагматичних особливостей мотиваційно-патріотичних промов в англомовному *академічному дискурсі*, який визначається в нашій роботі, як окремий інституційно-обумовлений різновид комунікації, який університетська / академічна спільнота (студенти, професорсько-викладацький склад, академічні адміністратори) використовує для спілкування та обміну інформацією в межах різних видів діяльності вищих освітніх закладів і який характеризується специфічною терміносистемою, поняттєвим апаратом, «мовою», що відбиває певну систему цінностей [2; 4]. Академічна комунікація втілюється в різні мовленнєві *жанри* як системно організовані репрезентації мови, «дискурсивний інваріант», що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором лексико-фразеологічних, граматичних засобів й інтенційно-

прагматичними особливостями [1]. Недостатньо вивченим є жанр патріотичних промов (ПП) керівників американських університетів, які адресовані випускникам програми військової підготовки ROTC, що підкреслює актуальність дослідження. Матеріалом аналізу слугували промови періоду 2012–2021 рр. Мета дослідження полягає у визначенні комунікативно-прагматичного потенціалу ПП.

В основі американської військової стратегії лежить концепція «базових сил», яка передбачає наявність менших за розміром, але високотренованих резервних компонентів ROTC (англ. Reserve Officers' Training Corps) орієнтованих на підтримку регулярних збройних сил США. Програма ROTC розміщується у коледжах та університетах США, які фінансуються державою. Студенти-резервісти в університеті отримують цивільну спеціальність, гуманітарну освіченість і одночасно базову військову підготовку та у разі виникнення воєнного конфлікту зобов’язані брати участь у подіях та захищати свою батьківщину. Мета об'єднання гуманітарних наук і військової підготовки полягає у формуванні корпусу високо мотивованих та освічених патріотів з гуманістичними ідеалами, які підготовлені розуміти особливості військ США, мають психологічну підготовку, здібні організовувати людей, приймати інноваційні рішення, творчо мислити, ефективно висловлювати свою думку.

Контент-аналіз ПП виявив центральні концепти та теми, серед яких є наступні: а) інтегрований в англосаксонську картину світу концепт **service** (служіння), що має зв’язки у корпусі текстів з такими поняттями, як sacrifice (selflessness), honor, choice*: Thank you for the selfless work you are about to undertake on behalf of your fellow citizens. / The selflessness involved in your commitment to protect and defend others – this is an element that is foundational – to commit and defend others no matter the personal cost.*

Підкреслюється, що не існує вищої форми служіння країні, ніж державна служба у військовій формі: *There is no form of public service higher than serving one’s country in military uniform…*

В патріотичному дискурсі Гарвардського університету вища освіта позиціонується як те, що об’єднує відповідні **привілеї та обов’язки** перед країною: *Harvard comes with both privileges and responsibilities…/ assume the duties and the dangers. / We honor you in*

this ceremony for undertaking a special calling grounded in sacrifice, commitment, and yes danger.

До цінносно-змістовних центрів відноситься поняття довіри (**trust**), яку мають військові та армія серед громадян США. Практично в кожній промові нагадується про *винятковість* тих, хто заради країни та співгромадян йде на жертви й подвиги, адже лише 1% громадян країни готові служити державі у військовому корпусі: *…Our thanks to the military for their service cannot just take the form of a phrase that falls from our lips when we encounter a member of that 1% who now defend and protect our nation.*

Поняття довіри розглядається як неодмінна умова **лідерства** (leadership) – не має лідерства без довіри:... *In the course of your training you have, I know, already learned a great deal about the connections among service, trust, and leadership. / …Yet individuals and institutions are unlikely to be trusted if they seem to be only about themselves. To lead must necessarily mean to serve.*

Тема-рематичний аналіз текстів визначив, що керівники університету наголошують на перевагах подвійної підготовки та **гуманітарної складової** у військовій програмі, також публічно визнають відданість і досягнення, які продемонстрували кадети для подолання суворих вимог програми: *…The liberal arts have prepared you to think critically and deeply, your observations informed by history, literature, and philosophy...*

Мотиваційно-патріотичні промови насичені влучно підібраною лексикою та виразами, що не залишать слухачів байдужими. Активно застосовуються наступні групи лексем:

Військова лексика, яка містить наступні угруповання: ***Загальна вживана військова лексика та термінологія*** *(soldiers, veterans, troops, armed forces, commissioned officers, army, Navy, Air Force, US armed services American military, non-military, military legacy, military service, military hospital, military sites);* ***Військові звання*** *(Major Army Colonel, captain, combat officer, naval officer, intelligence officers, General);* ***Військова лексика, що пов'язана безпосередньо з академічним середовищем та Гарвардом*** (*soldier-scholars, servant-leaders, Harvard Regiment, commissioning ceremony, solemn memorial, ROTC).*

Числівники (дати, кількість та ін.) – *Commissioning 12 new officers, since 2010; It was called the Harvard Regiment, and its members – more than 1,100; Public exhibition by the regiment attracted more than 3,000 spectators to Harvard Stadium.*

Прецедентні імена, серед яких є наступні групи: ***Імена людей та назви об'єктів, відомі у Гарвардському університеті,*** які включають*:* а) імена президентів Гарвардського університету (President Lawrence Lowell, Charles William Elliot); б) назву університетської газети (Crimson line); в) назви архітектурних будівель, які складають інфраструктуру Гарвардського університету (Memorial Hall, Memorial Church); г) легендарні імена командирів та назви батальйонів, традицій в історії ROTC – legendary Lost Battalion; Captain Constant (командувач першою ROTC); Ceremonial saber. ***Видатні імена, назви та дати в історії і політики США****:* а) засновників країни (Founding fathers); б) політиків США (Vice President Biden, USS John McCain, Secretary Colin Powell, політичний діяч і генерал армії США; історичних подій (the Second World War, World War I, the Civil War, Bunker Hill).

Аналіз ПП керівників Гарвардського університету свідчить, що в академічному середовищі, на відміну від політично-військового дискурсу, якому притаманні «агональність змісту», «пропагандистський тріумфалізм», «лозунговість», «підвищена критичність», наукоподібність [3], виникають суто *людські емоції* та *щирі переживання* за майбутнє солдат і офіцерів, Батьківщини та реалізації себе на користь чогось більшого, аніж просто «служіння заради своєї певної вигоди». Аби надати промовам емоційності, оратор цілком влучно чергує лексично-стилістичні та структурні прийоми – риторичні питання, каламбур, цитати, алюзію та ін.

Метафора – *we must bind up their wounds and return to them the future they were willing to sacrifice in our behalf.*

Риторичні питання – «*Who else if not they? If the children of light [and learning] falter, who shall stand? If they hold back, who shall go forth?*» *«the essential truth remains: «Who else if not we?» I extend to you my congratulations.*

Каламбур – *I have come to know a community within a community.*

Цитування відомих американських політиків – *As Secretary Colin Powell has observed: «The essence of leadership is building bonds.»*

Алюзія на відому подію. *Now, I am no Ralph Waldo Emerson, and I can offer neither claret nor champagne, nor potted pigeon or braised tongue. But I extend to you my congratulations.* Згадується урочистий банкет, який відбувався на кампусі Гарвардського університету після закінчення Другої світової війни.

Отже, мотиваційно-патріотичні промови керівників Гарвардського університету, що адресуються випускникам програми ROTC, містять серед центральних наступні теми та концепті – вшанування довіри до армії та службовців США, патріотичних традицій Гарварду; висока оцінка здвоєної військової та гуманітарно-гуманістичної підготовки; підтримка військових академічною спільнотою, які об'єктивуються за допомогою лексичних та структурно-стилістичних засобів – військової лексики, числівників, прецедентних феноменів, метафори, риторичних питань, каламбуру, алюзії, цитування.

Список використаних джерел:

1. Бєлова А.Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія «Іноземна філологія». – 2002. – Вип. 32-33. – С. 11–14.

2. Молодчая Н. С. Административно-академический дискурс и его жанровые особенности (на материале публичных выступлений руководителей ведущих американских и британских вузов). В: современные подходы к методологии лингвистических и лингводидактических исследований. Народная украинская академия. 2021. С. 62–93. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.5047832

3. Оляніч А.В. Мілітарний (військовий) дискурс. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/militarnyy-voennyy-diskurs

4. Шепітько С. В. Науковий via академічний дискурс: питання типології // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер.: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2014. – № 1102. – Вип. 77. – С. 76–80.

5. Національно-патріотичне виховання. МОН України. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya

Меняліна А.Г.
студентка магістратури,
Науковий керівник: **Тікан Я.Г.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМАСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГУ В МЕДІАТЕКСТАХ

Увага лінгвістів до різних видів нелітературної лексики, особливо до таких специфічних, як сленг, існувала завжди. І це цілком зрозуміло, оскільки сленг цікавий своєю метафоричністю, виразністю і «нетрадиційними» номінаціями.

Автори часто вводять сленг у свої тексти, переслідуючи стилістичні цілі: для надання мові ефекту новизни, незвичайності, для передачі певного настрою, конкретності, експресії, стислості та образності. Сленг позбавляє також від штампів і кліше. Так, наприклад, вітчизняний вчений Т. Кондратюк пропонує таке визначення терміну: «сленг – надзвичайно потужна, жива, вільна мовна стихія, що відіграє роль індикатора нашої індивідуальної й соціальної психології» [3, с. 3]. На думку лінгвіста І.В. Арнольда сленг включає лише розмовні слова і вирази з грубуватим чи жартівливим емоційним забарвленням, неприйнятим в літературній мові [5, с. 65]. Найбільш повною та точною є дефініція І.Р. Гальперіна заснована на вивченні лексикографічних приміток, тож він не допускає існування сленгу в якості окремої самостійної категорії і вважає, що одне і те саме слово в різних словниках дається з позначками «сленг», «просторіччя» або без жодних приміток, що свідчить на користь літературної норми. Тому, І.Р. Гальперін пропонує використовувати термін «сленг» як синонім англійського слова «жаргон» [2, с. 107].

Сленг має 5 основних прагматичних функцій: номінативну, когнітивну, експресивну, ідентифікаційну та функцію економії часу. Однією з важливих прагмастилістичних характеристик сленгу є те,

що людина певним чином самовиражається, адже літературна мова часто не надає можливості висловити думку емоційно. Через те, що сленг є іноді дещо грубуватим та надає мовленню експресивного забарвлення, використання такого типу лексики стає більш розповсюдженим у сучасному світі. Наприклад, в суто стилістичних цілях сленгова лексика використовується свідомо в розмовній мові задля того, щоб надати висловлюванню ефекту жвавості та образності, створити ефект новизни, незвичайності, для передачі певного настрою мовця [1, с. 28]

У сучасному світі інформація є головним фактором у всіх галузях життя. Нові технології привносять суттєві зміни в сучасну картину світу. В умовах становлення інформаційного суспільства з'являється поняття «медіатекст, який є основною дискретною одиницею медіапотоку, що об'єднує такі різнопланові і багаторівневі продукції засобів масової інформації, як газетна стаття, радіопередача, телевізійні новини та Інтернет-реклама [6, с. 28]. У 90-ті роки XX століття в англомовній науковій літературі з'являється термін медіатекст, який швидко поширився. Основними характеристиками медіатексту є логічна закінченість висловлювань, прагматична установка та комунікативний намір [4, с. 65].

Дослідження сленгу в мові медіатекстів є важливим завданням. В першу чергу це пов'язано з тим, що медіатексти в процесі передачі інформації впливають на молоду людину, його мислення і світосприйняття. Основний шлях проникнення сленгу в медіатексти відбувається через журналістику.

Прагматичні особливості використання сленгізмів в медіатекстах зумовлені проблемою «засмічення» мови ЗМІ. Сленг в даний час активно використовується там, де потрібно створити відчуття престижності і образності, наприклад, в глянцевих журналах та в професійних сферах: імідж, прайс-лист, шопінг та ін.

Тож ЗМІ цілком осмислено вживають сленгові вирази в медійному дискурсі з метою бути ближче до читача, але найчастіше адресат сприймає дані тексти як зразок мовного етикету і надалі відтворює в своїй мові. Тим самим сучасне покоління стає головним носієм даного сленгу.

Список використаних джерел:

1. Бєляєва Т.М. Хомяков В.А. Нестандартна лексика англійської мови : посібник. Луцьк : ЛГУ, 1985. 234 с.

2. Гальперін І.Р. Стилістика англійської мови : підручник. Москва : Вища школа, 1981. 316 с.

3. Кондратюк. Т.М. Словник сучасного українського сленгу : словник. Харків : Фоліо, 2006. 350 с.

4. Яцимірська М.Г., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій) : посібник. Львів : Вісник, 2007. 276 с.

5. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык : учебник. Москва : Флинта наука, 2002. 384 с.

6. Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ : пособие. Москва, 2008. 264 с.

Онищенко А.В.
ліцеїст,
Науковий керівник: **Луценко К.О.**
кандидат педагогічних наук, доцент,
дійсний член Міжнародної асоціації професорів
слов'янських країн,
вчитель англійської мови,
Криворізький природничо-науковий ліцей

ВІДМІННОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ ВІД АРГО ТА ЖАРГОНУ

У сучасному світі комп'ютерні технології мають великий вплив − люди застосовують і використовують їх в усіх галузях життя, від роботи та мистецтва до спілкування та дозвілля. Наприкінці минулого століття комп'ютер і сучасні Інтернет-технології зайняли провідне місце в житті практично кожної людини. Будь-яке явище має глобальний вплив на розвиток суспільства, і поява комп'ютерних технологій не є винятком. Подальший розвиток комп'ютерних технологій створив новий інформаційний масив термінів, а саме

сукупність понять та визначень, метою яких є роз'яснення суті комп'ютерної технології та надання користувачам можливість користуватися цими технологіями. Найвище місце серед складових вищевказаної термінології займає поняття «комп'ютерний сленг».

Проблематикою дослідження поняття «комп'ютерний сленг» займалися такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як: Н. Виноградова, Ч. Леланд, П. Лихолітов, І. Щур, І. Матюгін, Е. Партріджта, Т. Соловйова, С. Флекснер тощо.

Мета статті – проаналізувати визначення понять «комп'ютерний сленг», «арго» та «жаргон», визначити їх ключові ознаки, з'ясувати схожі та різні риси дефініцій.

Науковці визначають дефініцію «комп'ютерний сленг» по різному, але усі вони так чи інакше звертають увагу на широкий спектр використання цього поняття та не належність до літературного мовлення, через що починають плутати комп'ютерний сленг з термінами арго та жаргону. Арго та жаргон також є не літературними лексиконами як і комп'ютерний сленг, але їх використовують люди інших соціальних прошарків, з іншою метою.

Арго – це набір фраз та висловів, що використовує певна група людей, щоб запобігти сприйняттю їхніх розмов людьми, що не належать цій групі. Зазвичай, малозрозумілі або незрозумілі зовсім для решти суспільства. Найпершим поміченим в світовій історії є «злодійське» арго [1], що зародилось XIX ст. у Франції. У ті часи арго використовувалося злодіями й іншими представниками декласованих елементів, представниками бродячих промислів. На кінець XIX ст. вирази арго починають широко проникати у розмовну літературну мову всіх шарів суспільства західної Європи.

Жаргон – це соціолект, який відрізняється від арго специфічною, емоціонально забарвленою лексикою, синонімічною до слів загального вжитку. Найперше використання жаргону було зафіксовано ще у XIX ст. в Німеччині й мало назву «буршеська» мова [2, с. 375]. Це була корпоративна мова молодих чоловіків, які навчалися в німецьких університетах. Так сформувалося поняття «молодіжний жаргон». На початку XX ст. «молодіжний жаргон» виходить за межі університетів. «Молодіжною» мовою починають користуватися школярі, гімназисти, учні училищ. «Нова» мова заполоняє «стару» розмовну літературну мову, утворюючи «єдиний молодіжний жаргон».

В свою чергу комп'ютерний сленг − це явище для якого характерні своєрідні вирази, що застосовуються у різноманітних сферах пов'язаних із комп'ютерними технологіями, які не збігаються з нормою літературної мови. Комп'ютерний сленг постійно поповнюється новими словами, що філологи і лінгвісти, які зацікавлені в його подальшому вивчені, вводять кожен рік [3; 4].

Поняття має специфічні ознаки, які виокремлюють його серед інших схожих дефініцій, такі як:

– використання скорочень та абревіатур для спрощення словосполучень та речень;

– залежність від моди, швидка зміна та часті оновлення сприяють його розповсюдженості серед молоді;

– асоціативність виразів робить комп'ютерний сленг легким у вживанні, та привабливим для використання у повсякденному житті;

– неофіційність, емоційність, невимушеність, комп'ютерного сленгу є однією із причин його популярності та розповсюдженості серед молоді.

Спираючись на визначення наведені вище, арго, жаргон та комп'ютерний сленг – це схожі поняття: усі мають на меті використання слів, що можуть зрозуміти лише люди, що їх використовують. Однак, зазначені терміни все ж відрізняються одне від одного напрямками їх застосування: арго створений для таємного спілкування в замкнених групах меншин; жаргон використовують, як більш емоційно забарвлений не літературний варіант мови; комп'ютерний сленг з'явився та існує завдяки комп'ютерним технологіям, які він призначений описувати. Він доступний, легкий у застосуванні та інтуїтивний, а тому його використовують усі верстви населення планети.

Список використаних джерел:

1. Ретинская Т.И. Словарь арго французской учащейся молодежи. 62 с.

2. Россихина М. Ю. Немецкий молодежный жаргон XIX и XXI веков: семантические и словообразовательные параллели. Вестник Брянского государственного университета. 2014. Вип. 2. 379 с.

3. Садошенко Д. Словарь компьютерного сленга − текстовых и текстово цифровых, графических смайликов с их расшифровкой. 7 с.

4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://sites.google.com/a/ssga.ru/ssga4school/informatika/glossary/glossary-slang (дата звернення: 31.10.2021).

Парчевська Д.Д.
студентка;
Полюк І.С.
доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКОНАННЯ В ТЕКСТАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕКЛАМИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Уже тривалий час реклама виступає як невід'ємна частина людського життя. Її можна зустріти на телебаченні, в журналах, газетах, в Інтернеті. Завдяки їй увага реципієнта зосереджується на певному товарі, а в самого отримувача виникає бажання його придбати чи виконати певну дію. Дослідження етапів створення рекламних текстів (далі – РТ), їхніх лексико-семантичних і прагматичних особливостей – одне з актуальних питань сучасної лінгвістики, адже постійно на ринок виходить нова продукція чи з'являються актуальні питання, які необхідно висвітлити в суспільстві. Саме тому їх вивчення не може бути припинено. **Об'єктом** нашої розвідки виступають тексти сучасного французького рекламного дискурсу (далі – РД). **Предметом** дослідження постають мовні засоби реалізації стратегії переконання в рекламі харчових продуктів, знайденої на сторінках французьких видань «Femme Actuelle», «Les Inrokuptibles», «Maxi France», «Marie Claire».

Актуальність роботи визначається скерованістю сучасних наукових лінгвістичних студій на вивчення засобів виразності, що використовуються у французькому РД (М. І. Фурдуй), стилістичних засобів (C. Romero, S. Whittaker) структурних і функціональних характеристик РТ (О. І. Зелінська, В. В. Зірка, Н. Л. Коваленко), мовних моделей їх побудови (Х. Кафтанджиєв, Ю. Пирогова), що обумовлює необхідність проведення нашого дослідження комунікативних тактик французької реклами.

Метою роботи виступає виокремлення мовних засобів реалізації стратегії переконання у французькій рекламі харчових продуктів на **матеріалі** рекламних повідомлень сучасних франкомовних журналів.

За Т. Воронько-Невідничею, реклама – це тип комунікації, за якого «друковане, рукописне, усне або графічне повідомлення… відкрито публікується рекламодавцем…» [3, ст. 16]. А отже, у повідомлення має бути адресат, адресант і, як наслідок, комунікативна мета – «стратегічний результат, на який скероване конкретне спілкування, комунікативний акт» [1, ст. 116]. Розглянута в роботі реклама має за комунікативну мету реалізацію комерційного наміру [2, ст. 21]. Через це виникає потреба звернення до стратегії переконання, яка реалізується в певних комунікативних тактиках – таких лініях поведінки на конкретному етапі спілкування, які допомагають у реалізації комунікативного наміру [1, ст. 116]. За словами К. Я. Мачульської, вони реалізуються завдяки використанню різноманітних лексико-граматичних і стилістичних особливостей [4, ст. 275–290]. У роботі ми послуговуємося засобами, стратегіями й тактиками, наведеними такими лінгвістами як Ф. Бацевич, Л. Гончарова, К. Карпова та К. Мачульська, а також пропонуємо власні. Виходячи з мети дослідження, нами запропонована класифікація тактик реалізації стратегії переконання у французькій рекламі харчових продуктів.

До першої групи належить тактика передбачення позитивного результату. Розглянемо категорію прикладів, у яких застосовані метафори, та лексико-граматичні засоби реалізації стратегії переконання, використані в наведених текстах. Такі гасла як Bien plus qu’un café, une passion à partager (Femme Actuelle); Un trésor (Femme Actuelle); Le goût de la qualité (Femme Actuelle); Enquête permanente de perfection (Les Inrokuptibles) містять іменники, що мають переконливий вплив на реципієнта, адже згідно з визначенням словника, лексема passion n.f. має значення «Sentiment d'attachement puissant et exclusif» [5], trésor n.m. – «Chose jugée très précieuse» [5], qualité n.f. – «Ce qui rend quelque chose supérieur à la moyenne» [5], perfection n.f. – «État de quelqu'un, de quelque chose qui est parfait en son genre» [5]. Ці тексти апелюють до очікуваного позитивного результату, а саме – прихильності до певної марки чи продукту, сприйняття їх як скарбу, зразків якості та досконалості. Наступні

приклади стилістично нейтральні, проте вони теж несуть у собі засоби переконання. Так, у твердженні C'est chèvrement bon pour vous (Femme Actuelle) тактика передбачення позитивного результату реалізується за допомогою прикметника bon adj. («Qui, dans son genre, présente des qualités supérieures à la moyenne» [5]), а особовий займенник 2 особи множини vous pr. pers. допомагає встановити умовний діалог між виробником і споживачем, що також сприяє переконанню реципієнта. Гасло J'aime (Marie Claire) теж містить у собі особовий займенник, але вже 1 особи однини, je, який несе сему позитивного досвіду адресата й передбачає, що адресант так само полюбить рекламований продукт. Отже, тактика передбачення позитивного результату реалізується за допомогою іменників і прикметників із позитивною конотацією та особових займенників 1 особи однини та 2 особи множини.

На сторінках французьких журналів нами було знайдено рекламу харчових продуктів, у текстах якої присутня тактика апеляції до натуральності. Наприклад, у гаслі Découvrez l'or bio, un pur plaisir (Les Inrokuptibles) знаходимо метафору or bio, а прикметник bio adj., який має значення «Sans engrais, ni pesticides de synthèse; naturel» [5], указує на те, що продукт вироблений без використання штучних домішок. Таку ж семантичну специфіку мають лексеми в твердженні Native, une eau profondément préservée par la nature (Maxi France), де прикметник native adj. («Naturel» [5]) та іменник nature n.f. («Ensemble des principes, des forces, en particulier de la vie, par opposition à l'action de l'homme» [5]) звертають увагу реципієнта на природне походження продукції. У прикладі Des bouteilles d'eau en plastique recyclé (Maxi France) автор апелює до проблеми забруднення навколишнього середовища та переконує споживача купувати саме його продукцію, яка вироблена з переробленого пластику, та в такий спосіб бути екологічно свідомим. Тактика реалізується за допомогою прикметника recyclé, похідного від дієслова recycler v.t., яке має значення «Soumettre un produit à une opération de recyclage (Ensemble des techniques ayant pour objectif de récupérer des déchets et de les réintroduire dans le cycle de production dont ils sont issus) [5]». Відповідно, можна дійти висновку, що тактика

апеляції до натуральності в наведених прикладах втілюється у використанні прикметників та іменників з екологічною конотацією.

Синтаксичні структури в РТ застосовуються для реалізації тактики звернення до споживача. У прикладі з рекламою ікри Seraient-ils meilleurs s'ils étaient plus chers? (Femme Actuelle) питальне речення передає зацікавлення адресата думкою адресанта, адже він запитує, як вважає реципієнт. Крім того, в рекламі використовують імперативні форми, як у прикладі Sirotez le moment (Les Inrokuptibles). Наказовою формою дієслова автор спонукає споживача до дії, в цьому випадку – до придбання напою конкретного виробника. Підсумовуючи, виділяємо наказові та питальні речення як засоби реалізації тактики звернення до споживача.

Отже, у ході аналізу французької реклами харчових продуктів було визначено лексико-семантичні засоби втілення стратегії переконання в РТ, яка реалізується такими тактиками: а) передбачення позитивного результату (реалізується через використання метафор, епітетів і стилістично нейтральних тверджень, у яких присутні прикметники й іменники з позитивним значенням та особові займенники); б) апеляція до натуральності (втілюється в метафорах і стилістично нейтральних текстах з активним використанням прикметників і іменників на позначення природності); в) звернення до споживача (тексти стилістично нейтральні, утворені питальним і наказовим способами дієслова).

Перспективним для подальших досліджень вважаємо вивчення французьких рекламних текстів на предмет прагматичного впливу на реципієнта.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.

2. Василенко А. Л. Лінгвопрагматичні особливості французького рекламного дискурсу. Київ: КНЛУ, 2020. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1059/Vasylenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 20.07.2021).

3. Воронько-Невіднича Т. В., Калюжна Ю. П., Хурдей В. Д. Реклама і рекламна діяльність: навч. посіб. Полтава : РВВ ПДАА, 2018. 230 с.

4. Мачульська К. Я. Лінгвопрагматика комерційних гасел в англомовному Інтернет-дискурсі реклами : дис. … канд. філол. наук. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 294 с.

5. Larousse.fr: encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne. URL: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais (дата звернення: 15.10.2021).

Шемчук О.О.
студентка,
Науковий керівник: **Крайчинська Г.В.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Острозька академія»

АНГЛІЙСЬКІ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНФЛІКТ»

Конфлікт є невід'ємною частиною людського життя. В будь-якій сфері повсякдення може виникнути конфліктна ситуація. Соціальні конфлікти неминучі в будь-якому суспільстві, оскільки вони є необхідною умовою суспільного розвитку. Не зважаючи на те, що поняття «конфлікт», з точки зору соціології та психології, є досить вивченим питанням, для лінгвістики залишається багато аспектів цього поняття, які потрібно дослідити. Перш за все нас цікавлять англійські лексичні одиниці (ЛО), які позначають поняття конфлікту.

Сьогодні в лінгвістичній науці існує багато праць, присвячених вивченню поняття конфлікту з лінгвістичної точки зору, у тому числі дослідженню лексичних одиниць на позначення даного феномена. На особливу увагу заслуговують роботи О.І. Мигалець «Теорія конфлікту: історія та сучасність» [1], Г.П. Лукаш «Проекція конфлікту у документну мову з позицій лінгвістичної конфліктології» [2], Л.В. Чайки «Типологія вербальних конфліктів в англомовному дискурсі: поліпарадигмальний аспект» [3] та ін., які є цінними для нашого дослідження.

Конфлікт є складним, різнобічним поняттям, яке вивчається різними науковими дисциплінами. У нашому дослідженні будемо розглядати дане поняття з лінгвістичного погляду. О.І. Мигалець визначає конфлікт як складний, багатоаспектний феномен, який залежно від сфери життєдіяльності людини може виникати будь-де, будь-коли і траплятися будь з ким. Конфлікт виступає об'єктом не лише наукового пізнання, а перш за все є змістом людського життя, а тому необхідність його вчення обумовлено потребою розробки, вдосконалення та покращення людських взаємовідносин [1, с. 46].

Л.В. Чайка, досліджуючи типологію вербальних конфліктів в англомовному дискурсі, обґрунтовує позицію, згідно з якою конфлікт у лінгвістиці є комплексним явищем, яке звернене до предметно-об'єктних галузей різних суспільних та гуманітарних наук, що обумовлює необхідність різнобічного вивчення конфліктів: необхідно брати до уваги не лише мовні сторони їхнього функціонування, а також і соціальні, етнокультурні, психологічні аспекти, але із закономірним акцентуванням у бік лінгвістичної науки [3, с. 28]. Як складне семантично-прагматичне явище поняття «конфлікт» представлене сукупністю різнорівневих мовних одиниць, що репрезентують позитивну, негативну, нейтральну або амбівалентну реакцію комуніканта на зміст повідомлення та спрямовані на реалізацію певного комунікативного наміру і його досягнення очікуваного перлокутивного ефекту [3, с. 28].

Мовні засоби вираження конфлікту мають загальний характер, їх форма, позиція в мовному акті виконує функції переконання адресанта, змалювання бачення тієї чи іншої проблеми адресатом, відстоювання комунікантом власних інтересів, висловлювання наказу чи бажання або, навпаки, можуть виражати виправдовування, вибачання [2, с. 168].

Структурно змістовною одиницею свідомості, що акумулює базові уявлення про конфлікт, служить концепт *conflict*. До основних характеристик концепту відносяться багатовимірність, цілісність, універсальність, константність, етнокультурна маркованість і вербалізованість.

Концепт *conflict* володіє складною семантичною структурою, що представляє собою впорядковану сукупність різноманітних характеристик, кожна з яких містить певну інформацію про феномен конфлікту. Ядром сучасної семантичної структури концепту *conflict* є його понятійний вимір, оскільки воно за своєю суттю є певним об'єктивним прототипним уявленням про явище конфлікту.

Для сучасної мовної поведінки носіїв англійської мови частотною є конфліктність, яка виявляється у образливому спілкуванні; словесному вираженні негативних емоцій, почуттів або намірів в образливій, грубій, неприйнятній в даній мовній ситуації формі. В основі конфліктної мовної поведінки лежить установка на

суб'єктно-об'єктний тип спілкування і негативний вплив на адресата. Основна ознака такої поведінки є агресивність.

Вербальні засоби вираження конфліктності можна класифікувати за такими групами: лексичні, граматичні, синтаксичні і текстові. Водночас слід наголосити, що експліцитно татуйовані, грубі лексичні одиниці містять агресію зазвичай у своєму основному лексичному значенні, а імпліцитно агресивні лексичні одиниці у своєму неголовному, маргінальному значенні характеризуються негативною конотацією. Відповідно, імпліцитна конфліктність виражається за допомогою різноманітних периферійних, маргінальних мовних засобів, а експліцитна – за допомогою основних, центральних [4, с. 360].

Для встановлення понятійної складової концепту *conflict* ми звернулися до семантичної структури лексеми *conflict* і залучили до аналізу дані Roget`s thesaurus [5]. Загалом понятійне поле концепту *конфлікт* доповнюється лексемами синонімічного ряду, що уточнюють ознаки домінантної лексичної одиниці *conflict: warfare, combat, engagement, fighting, (military) action, struggle; bloodshed, battle, fight, clash, skirmish,encounter; attack, offensive, campaign; hostilities; jihad, crusade*.

Словами, пов’язаними з конфліктом означеної семантики, є: *clash, collision, contention, argument, altercation, competition, brawl, bicker, debate, disagreement, dispute, divide, falling-out, fissure, fight, hassle, jar, miff, mix-up, quarrel, run-in, row, spat, scrap, squabble, tiff, wrangle, incompatibility, incongruence, incongruity, incongruousness, inconsistence, inconsistency, inconsonance, inharmoniousness, animosity, antagonism, antipathy, coldwar, enmity, hostility, illwill, rancor* [5].

Синонімічний ряд ЛО *conflict* із значененням «фізичний конфлікт між протилежними особами чи групами» представлений такими одиницями: *battle, clash, combat, contest, dustup, fight, fracas, fray, hassle, scrap, scrimmage, scrum, scuffle, skirmish, struggle, tussle* [5].

Словами, пов’язаними з конфліктом названої конотації, є: *pitchedbattle, rough-and-tumble, affray [chieflyBritish], battleroyal, brawl, broil, donnybrook, free-for-all, melee (alsomêlée), mix-up, ruckus, ruction, blows, fistfight, fisticuffs, grapple, handgrips, punch-out, punch-up [chieflyBritish], slugfest, confrontation, duel, face-off, joust, altercation, argle-bargle [chieflyBritish], argument, argy-bargy*

[chieflyBritish], contretemps, controversy, crossfire, disagreement, dispute, falling-out, kickup, misunderstanding, quarrel, row, spat, squabble, tangle, tiff, wrangle, catfight [5].

Аналіз лексичних одиниць, які позначають поняття *конфлікт*, зібраних на основі Roget`s thesaurus, дав підстави говорити про кількісне наповнення концепту *conflict.* Будучи сталим явищем буття людини, феномен конфлікту у всіх його різноманітних втіленнях номінується мовною свідомістю за допомогою великої кількості лексем-субстантивів (133 одиниці) та дієслів (57 одиниць), об'єднаних навколо опорного імені *conflict* і дієслова *to conflict* відповідно.

Внаслідок компонентного аналізу значень виявлених у Roget`s thesaurus лексем нами було виділено 7 лексико-семантичних підгруп, що номінують такі фрагменти концептуального простору *conflict*, як:

– «опозиціонування» – 31 ЛО, або 16,3 % усіх виявлених лексем (*opposition, polarity, bucking, friction, dissent, dissension, tooppose, toantagonize* та ін.),

– «конфронтація» – 20 ЛО (10,5 %) (*confrontation, clash, collision, toclash, tocollide* та ін.);

– «війна (збройне зіткнення)» – 17 ЛО, або 8,9 % (*war, warfare, guerrilla, towar, tocombat* та ін.);

– «сварка – 77 ЛО, або 40,5 % (суперечка)» (*quarrel, argument, dispute, controversy, bickering, toquarrel, toargue, todisagree* та ін.);

– «боротьба» – 21 ЛО, або 11,1 % (*struggle, fight (ing), contention, tostruggle, tofight, tobattle* та ін.);

– «відмінність (несхожість)» – 15 ЛО, або 7,9 % (*difference, disagreement, disharmony, todiffer, todisagree* і ін.);

– «несумісність» – 9 ЛО, або 4,7 % (*incompatibility, incongruity, polarity* та ін.).

Дані кількісного аналізу свідчать про те, що за номінативною активністю англомовної свідомістю лідируючу позицію займає концепт *quarrel* (77 одиниць), що, ймовірно, пояснюється найбільшою поширеністю сварок і суперечок в порівнянні з іншими типами конфліктної взаємодії

У словнику Roget's Super thesaurus виділяються дві групи лексем, що відносяться до даного концепту. Категорія «assault» («напад»)

включає в себе такі поняття: attack («атака»), offensive («наступ»), raid («набіг»), invasion («вторгнення»), blitzkrieg («блискавична війна»). Група hostility («ворожість») поділяється на offensiveness («наступальний характер»), violence («насильство»), belligerence («войовничість»), combativeness («войовничість»), pugnaciousness («безглуздий характер»), fight («бій») [5].

Таким чином, можемо дійти висновків, що у англійській лінгвокультурі частотним є вияв деструктивної, наступальної, домінуючої мовленнєвої поведінки, комунікативно-прагматичною метою якої є підпорядкування аксіологічних настанов адресата інтересам відправника повідомлення та ескалація конфлікту. У сучасній англійській мові функціонує багато лексичних одиниць, які вербалізують поняття «конфлікт», про що свідчать виявлені в Roget`s thesaurus дані.

Список використаних джерел:

1. Мигалець О. І. Теорія конфлікту : історія та сучасність. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* Ужгород, 2018. Вип. 16. С. 98–110.

2. Лукаш Г. Проекція конфлікту у документну мову з позицій лінгвістичної конфліктології.*Інформація, комунікація, суспільство 2019* : матеріали 8-ої Міжн. наук.конф. ІКС-2019, 16-18 травня 2019 року,Чинадієво. Львів, 2019. С. 168–169. (Лінгвістичні технології інформаційної діяльності).

3. Чайка Л. В. Типологія вербальних конфліктів в англомовному дискурсі: поліпарадигмальний аспект : автореф. дис. доктора філолог. наук : 10.02.04 Київ, 2019. 34 с.

4. Руденко О. О. Психологічні особливості міжособистісних конфліктів студентів. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2010. № 7. С. 360–365.

5. Roget's 21st CenturyThesaurus. URL: http://thesaurus.com

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бій О.Б.
студент,
Науковий керівник: **Романишин Н.І.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМА-КОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ)

Лексика, що широко використовується і вживається в області такої підприємницької діяльності як туристичний бізнес за своєю суттю призначена для створення небаченого світу, неймовірно привабливого і дивовижного. Вона надає потенційному споживачеві заздалегідь вражаючий образ відповідного місця. Таким чином, турист бачить, відчуває і формує свої якісь конкретні очікування від поїздки за рахунок представленого йому опису подорожі. Туристичний дискурс варто розглядати як самостійним тип дискурсу, що характеризується особливою тематичною спрямованістю, орієнтацією на строго конкретного отримувача, унікальністю мети, специфічністю набору мовних засобів, власною жанровою парадигмою [1, с. 80]. Важливим аспектом виступає тип комунікантів, що фігурують в цій сфері, з одного боку – широкі верстви населення, що розглядаються як реальні та потенційні покупці, з іншого – різноманітні організації індустрії туризму: фірми, агентства. Наразі нас цікавлять маніпулятивні стратегії, які передбачають вплив на адресата з метою спонукання його до здійснення бажаних для іншої сторони дій. Безсумнівно, такі цілі вимагають використання психологічних факторів, як приклад, наведемо кілька текстів із сайтів туристичних агентств: «unforgettable

vacation with memories that will last a lifetime» [2]; «experience the sweeping majesty of the Grand Canyon» [3]; «unique, exclusive experience» [4] «incredible mouth-watering dishes» [5]. Як можем спостерігати, головною особливістю туристичного дискурсу на просторах інтернету є переважне використання яскравих образних значень, прикметників та імперативу. Останній певним чином прихований у формі намагань переконати, порекомендувати, викликати непереборне бажання у потенційного користувача відгукнутися на запропоновану йому пропозицію. Завдяки використанню комп'ютеризованої програми ми змогли посортувати окремі лексеми за частотністю їхнього вживання. Так ми виокремлюємо епітети і прикметники, серед них: **incredible** (неймовірний), **discerning** (проникливий), **perfect** (відмінний), **unique** (унікальний), **ancient** (античний, стародавній), **spectacular** (феєричний), **unforgettable** (незабутній), **magnificent** (величний), **vibrant** (яскравий) **great** (прекрасний, чудовий), **impressive** (вражаючий), **traditional** (традиційний), **famous** (відомий, знаменитий), **historic** (**al**) (історичний), **iconic** (культовий), **modern** (сучасний), **elegant** (елегантний). Частотність вживання інших лексем нижча, тому вони не увійшли в цей список. Необхідно наголосити, що кількість і регулярність вживання тих чи інших епітетів та прикметників варіюється в залежності від тематики вкладки сайтів. Переважна більшість рекламних текстів, що містять інформацію про основні визначні пам'ятки архітектури тої чи іншої місцевості, включають в собі прикметник historic (al) (історичний), якого ми відносимо до лексико-семантичної групи «Історія»: **historic** *artifacts* (історичні артефакти), **historical** *facts* (історичні факти), **historical** *sites* (історичне місця), **historic** *cobblestone streets* (стародавні вимощені бруківкою вулиці), **historic** *monuments* (історичні пам'ятки), **historic** *location* (історичне розташування), **historic** *architecture* (історична архітектура), **historical** *building* (історична будівля), **historic** *waterfront gardens* (історичні набережні сади), **historic** *estate* (історична садиба), historic ruins (історичні руїни), **historical** *tales* (історичні розповіді), **historic** *WWII fortifications* (історичні укріплення часів Другої світової війни), **historic** *Los*

Angeles Theatre (історичний Театр Лос-Анджелеса), **historic** *movie palace* (історичний палац кіно) та інші.

Не без уваги лишають клієнтів, які марять бажанням зануритись в колишній світ. Побачити на власні очі фундамент на якому сформувалась теперішня людська цивілізація. Полюбуватись краєвидом де річки сьогодення отримали свій початок. Пройтись першими в історії гірськими скам'янілостями. Це все передається за рахунок слова «**ancient**», який ми й виділили в окрему групу. «Стародавність»: **ancient** *cultural knowledge* (давні культурні знання), **ancient** *inhabitants* (древні жителі), **ancient** *river* (старовинна річка), **ancient** *gorge* (стародавня ущелина), **ancient** *granite formations* (стародавні гранітні утворення), **ancient** *sequoias* (стародавні секвої), **ancient** *world* (античний світ).

В туристичних текстах використовуються лексеми для створення позитивного, привабливого образу подорожі, а також опису обіцяних вражень отриманих від неї. Умовно їх які можна розділити на наступні групи: «Відомість»: **iconic** *Bondi Beach* (*культовий Бондай-Біч*), **iconic** *landscapes* (*культові пейзажі*), **iconic** *sites* (культові місця), **iconic** *skyline* (*культовий силует*) **iconic** *destinations* (*культове місце призначення*), **iconic** *sandstone monolith* (*культовий моноліт з пісковика*); «Враження»: **unforgettable** *vacation* (незабутній відпочинок), **unforgettable** *views* (незабутні види), **unforgettable** *days* (незабутні дні), **unforgettable** *evening* (незабутній вечір), **unforgettable** *views* (незабутні краєвиди) **unforgettable** *souvenirs* (незабутні сувеніри), **unforgettable** *memories* (незабутні спогади), **unforgettable** *experience* (незабутні враження), **stunning** *views* (приголомшливі краєвиди), **stunning** *waterfalls* (приголомшливі водоспади), **magnificent** *sights* (величні пам'ятки), **magnificent** *surroundings* (прекрасні околиці), **breathtaking** *walking paths* (захоплюючі пішохідні доріжки), **breathtaking** *shoreline* (дивовижна берегова лінія), **great** *impression* (приголомшливі враження), **impressive** *dark skies* (вражаюче темне небо); «Місцевість»: **picture-perfect** *lakes* (живописні річки), **unique** *perspectives* (унікальні, неповторні види), **magnificent** *beaches* (прекрасні пляжі), picture-perfect village (мальовнича сільська місцевість), **fascinating** *sites* (захоплюючі місцевості), **beautiful** *site* (красиве місце) **distinctive**

laneways (самобутні провулки), **splendid** *view* (розкішний вид). «Розкіш»: **luxurious** *tented lodge* (розкішний наметовий будиночок), **premium** *wines* (першокласні вина). Крім цього в текстах присутня емоційно-оцінна лексика, яка передається через такі вирази: **It's a perfect place for having a rest**... (це ідеальне місце для відпочинку), **top-quality** *cuisine* (високоякісна, першокласна кухня) і т.д.

Загалом контент сайтів всюди ідентичний, відрізняється лише наповнення інформацією і певними елементами. Принцип простий, увесь текст подається в блоках, які реалізуються через абзаци. Здебільшого, в самій назві, поїздки, використовується або кожне окреме слово з великої літери або ціле слово представлена у верхньому регістрі і виділене жирним шрифтом. Нерідко в назві зустрічається використання курсиву, але тоді ним послуговуються для виділення усіх вкладок та підзаголовків: зразок туру, маршрут, огляд, що доступно та інші. На вкладці «Itinerary» збережена лише доля яскраво забарвлених слів. Інформація тут подається справді прямолінійно і саме тут фігурують епітети та прикметники. Їх можна спостерігати в кожному реченні. Але їхня роль представлена здебільшого для доповнення і красивого змальовування локацій в більш приземленій формі. Основний акцент робиться в короткій інформації про поїздку. В цій ділянці можна спостерігати увесь спектр мовленнєвих стратегій. Для розташування цього сектору відділяють початок сторінки або ж центральну її основу, аби максимально кидалось у вічі. Цей невеликий абзац, містить не тільки зжату, дубльовану, інформацію з вкладки «Itinerary», а й посилання на інші послуги та подібні пропозиції. Самі ж речення побудовані лише з метою захопити свідомість індивіда.

Як можем бачити, туристичні сайти наповнені величезною палітрою кольорів, тексти перенасичені епітетами, прикметниками, емоційно-оцінною лексикою, різноманітними лексико-семантичної групами, імперативом.

Список використаних джерел:

1. Аликина Е. Ю. Особенности функционирования метафоры в туристическом дискурсе. *Вестник Пермского университета*. 2010. Вып. 4. С. 80–86.
2. VBT Bicycling Vacations. URL: https://www.vbt.com/destinations/north-america/united-states
3. G Adventures. URL: https://www.gadventures.com
4. Adventuresmith Explorations. URL: https://www.adventuresmithexplorations.com
5. Luxtripper. URL: https://www.luxtripper.co.uk

Гузан А.П.
студент,
Національний університет «Львівська політехніка»

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСУ У СФЕРІ ДИПЛОМАТІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА АСАМБЛЕЇ ООН ВОЛКАНА БОЗКІРА)

Роль міжнародних документів важко переоцінити. Особливе значення має їхнє лінгвістичне тлумачення, без чого неможлива комунікація на міжнародному рівні, досягнення правильних рішень та взаєморозуміння між країнами. Це, своєю чергою, зумовлює вагомість нашого дослідження, присвяченого вивченню особливостей мови дипломатичного дискурсу.

Метою дослідження є визначення та аналіз мовностилістичних особливостей англомовних текстів міжнародних відносин. Об'єктом дослідження є англомовні промови, взяті з офіційних джерел ООН, а саме дослідження було зроблене на матеріалі публічних виступів президента генеральної асамблеї ООН Волкана Бозкіра.

Важливо розуміти, що сучасне розуміння терміну «дискурс» не є однозначним [5]. Зокрема, О. О. Селіванова надає таке визначення дискурсу: зв’язний текст у контексті численних супровідних фонових чинників – онтологічних, соціокультурних, психологічних тощо; текст, занурений у життя; замкнена цілісна комунікативна ситуація (подія), складниками якої є комуніканти й текст як знаковий

посередник, зумовлена різними чинниками, що опосередкують спілкування й розуміння. Більш широко розкриває поняття дискурсу швейцарський дослідник П. Серіо: еквівалент поняття «мовлення», будь-яке конкретне висловлювання; одиниця, більша від фрази; вплив висловлення на адресата з урахуванням комунікативної ситуації; теоретичний конструкт, призначений для аналізу, продукування тексту [4]. Форми дипломатичної діяльності також стають все більш різноманітними й сьогодні не обмежуються лише діяльністю посольств. У зв'язку з цим прагматика дипломатичного дискурсу становить неабиякий інтерес для лінгвістів [3].

Дипломатична діяльність породжує тексти – усні і письмові – що належать до політичного дискурсу. Єдиного розуміння політичного дискурсу немає з огляду на кілька моментів. По-перше, немає єдиної науки, яка би мала об'єктом дослідження політичний дискурс. По-друге, саме поняття позначає результат складної взаємодії членів суспільства, що має різні прояви: культурний, політичний, лінгвістичний, символічний тощо. По-третє, дуже важко вивести певні закономірності функціонування політичного дискурсу, бо в ньому самому закладені семантичні парадокси [1].

Процес маніпулятивного впливу на суспільну свідомість є цілком можливим за допомогою залучення певних стилістичних та синтаксичних особливостей мовлення. Сама ж мова представляє таку систему знаків, яку ми маємо шанс використовувати задля позначення справді існуючих конкретних об'єктів; певні слова здатні служити для цілі утворення специфічних образів. Знаковий і символічний сенс мови дає нам змогу здійснювати маніпулятивні махінації над свідомістю багатьох людей у процесі політичного дискурсу [2].

У даній роботі під мовною маніпуляцією, за визначенням В. Є. Чернявської, розуміється «мовний вплив, спрямований на приховане спонукання адресата до вчинення певних дій», тобто формування у свідомості адресата установок, які співпадають з установками адресанта. При маніпуляції адресант намагається переконати особу прийняти певні висловлювання за справжні без опори на докази [6].

Дослідження політичного дискурсу неможливе без вивчення й аналізу політичної мови та політичного тексту насамперед тому, що політичний дискурс, як зазначалось раніше, – це тематична мережа політичних текстів, що передбачають тему, яка визначає взаємозв'язок між дискурсом та практичною, соціологічною, психологічною, культурною, мовною та іншими сферами. Отже, політичний текст – це інструмент досягнення влади. Між мовою та політикою завжди існував тісний зв'язок. У політичній комунікації мова має велике значення, тому що є найпотужнішою зброєю в політичній боротьбі. Тобто йдеться про спілкування між представниками соціальних інститутів, що відбувається в конкретних соціальних умовах. У нашій роботі дотримуємося вузького підходу до відбору текстів, обравши для дослідження лише інституційні, офіційні тексти президента Асамблеї ООН.

Повернемось детальніше до слів у політичному дискурсі самого президента Асамблеї ООН Волкана Бозкіра. Характерною особливістю політичних промов президента є широке вживання стилістичних мовних засобів, які побудовані, переважно на простій лексиці в комбінації з головною тематикою його виступів: мир і війна, атака на демократію, дипломатичні битви, війна з мігрантами, ковід, та стрімке поширення пандемії, примусова вакцинація, підрив економіки, і наслідки бідності, стабілізація міжнародних відносин.

Першим методом спроби керування людською підсвідомістю є часте використання особового займенника we, який слугує концептуальною опозицією і проаналізувавши останні актуальні промови президента Асамблеї ООН сміло можемо віднести цей метод до базових концептів політичного дискурсу. Вживання особового займенника we є знаряддям уособлення усіх громадян країн підсилює психологічний тиск завдяки залученню їх у зазначені проблеми [6]. Наприклад:

– «We must work together to ensure that all necessary tools» / «the people we serve» / «we cannot be complacent» / «we are combining our fates» / «The world has overcome global crises before, and we will again, as nations, united».

Для надання маніпулятивного впливу на адресата адресант використовує посилання на базові цінності суспільства, такі як

democracy, unity, freedom, liberty, security, safety, і деякі інші, а також використовується позитивно забарвлена лексика: hope, dream, love, goodness,, respect, etc. Наприклад:

– «We hope for the further unity of the international community on this matter» / «I hope that we will hear a unified voice from the Security Council on this important and urgent subject».

До речі, маніпуляція лексикою з негативним забарвленням теж ефектний метод для привернення уваги. Наприклад:

– The adoption of the Millennium Development Goals are an example of a global, cooperative approach to combatting poverty, hunger, disease, illiteracy, environmental degradation.

Якщо говорити про найчастотніші лексичні засоби в останніх промовах Волкана про стрімке поширення пандемії, то одними із найулюбленіших є: crisis, disease, pandemic, та covid. Він активно комбінує та взаємозамінює їх, створюючи власний синонімічний ряд до слова ковід. Президент часто використовує ці слова з базовими епітетами, надаючи найрізноманітніших значень. Наприклад:

– Crisis – economic crisis / a development crisis / a humanitarian crisis / a human rights crisis; Disease – infectious disease; Pandemic – global pandemic / dreadful pandemic / current pandemic / devastating pandemic.

Отже, ми детально охарактеризували таке явище, як дискурс, проведено всебічний аналіз всіх його областей і аспектів, а саме основні його поняття і терміни, семіотичний аспект, природа явища політичного дискурсу.

Також було проаналізовано лексико-синтаксичні особливості політичного дискурсу на прикладі промов відомого політичного діяча Волкана Бозкіра.

Список використаних джерел:

1. Кривенко С.-В.О. Семантична парадоксальність політичного дискурсу (теоретико-методологічний аналіз) : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2016. 19 с.

2. Лящук М.О. Лексико-семантичні та лінгвостилістичні особливості політичного дискурсу на прикладі промов Дональда Трампа. Острог, 2020.

3. Скрябіна В. Б. Лінгвістичні аспекти персуазивності в дипломатичному дискурсі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 10. С. 265–274.

4. Сусов И. П. История языкознания : учебное пособие для студентов старших курсов и аспирантов. Тверь, 1999. 327 с.

5. Orpin D. Corpus linguistics and critical discourse analysis. Examining the ideology of sleaze. *International Journal of Corpus Linguistics*. 2005. № 10 (1). P. 37–61.

6. United Nations official website: https://www.un.org

Скляніченко Г.В.
кандидат філологічних наук, доцент,
Донецький національний медичний університет у Кропивницькому

ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИТІВ СИНТАКСИЧНОГО ТИПУ У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У порівняльних дослідженнях із словотвору англійської та української мов привертає увагу відсутність єдиного підходу та інструментарію, що застосовується при аналізі його матеріалу.

У даному дослідженні робиться спроба виявити ізоморфні та аломорфні аспекти у визначенні статусу композитів синтаксичного типу, компоненти яких оформлені так само, як і компоненти словосполучення у сучасних англійській та українській мовах.

Не зважаючи на велику кількість досліджень стосовно семантики, структури та моделювання складних слів у порівнюваних мовах, існує ціла низка проблем, що призводить до суперечливих трактувань їх особливостей у порівняльно-типологічному аспекті. До таких належить статус досліджуваних композитів синтаксичного типу на кшталт англ.: *It's a rare* ***pick-me-up*** *– Це рідкісний* ***тонізуючий напій***.; укр....*надії на* ***все-ще-буде-гаразд*** [4, с. 203]. Кількість подібних утворень стрімко зростає у художніх творах сучасних українських письменників та журналістів. Однак у вітчизняному мовознавстві проблема їх статусу лишається недостатньо дослідженою. Іще менш розробленим є порівняльно-типологічний аспект проблеми.

Згідно з англійською лінгвістичною традицією композити, що утворилися за допомогою словосполучення, до складу якого входять

службові слова, кваліфікуються як одна з продуктивних моделей складних слів (***stick – in – the – mud***- *відстала людина,* ***devil-may-care***-*безтурботний*). Поява таких утворень обумовлена валентним потенціалом англійського слова, який разом із браком флективних форм словозміни сприяє об'єднанню мовної одиниці із наступним сегментом мовного ланцюжка. Слова, утворені за допомогою лексикалізації словосполучення і навіть цілого речення, все частіше з'являються в англійському узуальному і особливо оказіональному словотворенні. Напр.*: The sergeant had shrugged with a* ***you-know-now-how-it-is*** *expression* [6, с. 214]. Кількість компонентів у таких складних реченнях-універбах необмежена. Лексикалізовані можуть бути як розповідні, так і питальні та окличні речення.

На відміну від англійської, слова такого типу є досить нечисельними в українській мові. Таку структуру мають, наприклад, деякі займенники і прислівники (***казна-що, бозна-як***) та прізвища, що історично походять від прізвиськ (***Панібудьласка, Непийвода***).

Цьому сприяє флективно-фузійний тип українського слова з чіткою різницею у словотворчих та формотворчих морфемах, де флексії виконують функцію його реалізації.

Утворення такого типу визначаються українськими мовознавцями як несловотвірне словоскладання. Так, А. Нелюба вирізняє три види таких слів: зрощення (*вічнозелений),* прикладковикористання (*дівчина-листоноша*) та редуплікація (*холодно-холодно)* [5, с. 90]. В. Горпинич вказує на відсутність нового словотвірного значення у таких утвореннях [2, с. 169]. За О. Тараненком *невласне словоскладання* відрізняється від *власне словоскладання* тим, що виникає внаслідок злиття слів, які вживаються як одна синтагма [7, с. 21].

Наше дослідження мови прозових творів сучасних українських авторів (О. Забужко, Ю. Андрухович, Л. Дереш, А. Хома) виявило тенденцію до вживання ними композитів синтаксичного типу. Напр.: *Подив дещо видозмінив звичайний вираз* ***не- розумію-чого-вам-треба*** *в її очах* [8, с. 171]....*чудова* ***не-від-світу-цьогошність*** [1, с. 84] ... *поговорити* ***ти-знаєш-стосовно-чого***. [3, с. 126], *режисер навіть бігав консультуватися стосовно можливої довідки від психіатра* ***вразі-якби-що*** [4, с. 124]. Мовознавці відзначають тенденцію до стереотипізації таких конструкцій, що полягає у написанні через

дефіс. Наведені композити синтаксичного типу є новим явищем в українській мові, що виникло, на нашу думку, під впливом англійської мови. Вони характерні для стилю окремих сучасних авторів і носять оказіональний характер. Можна відзначити окремі випадки цього явища у розмовній мові. Напр.: *Ким він працює?* – ***Старшим-куди-пошлють.***

Більшість аналізованих композитів синтаксичного типу не асоціюється українськими мовцями з певною частиною мови, вони не мають єдиного наголосу, тому кваліфікуються як утворення прикладкового типу, свого роду *зближення*, що є проміжним явищем між словосполученням і складним словом. Така різниця у статусі зазначених мовних явищ в англійській та українській мовах пояснюється, на нашу думку, типологічними особливостями кожної із них, зокрема типологією англійського та українського слова. Особливостями будови сучасного англійського слова є те, що в результаті відомих історичних процесів три одиниці різних рівнів – слово, основа і часто корінь співпали в одній звуковій оболонці. В сучасній англійській мові предметно-логічне (номінативне) значення домінує над формально-логічним значенням лексичної одиниці. Аналітичний лад англійської мови обумовлює вираження граматичних значень за межами словоформи. Для англійського словотвору типологічним є чітка вираженість морфемних швів, препозиція допоміжної морфеми відносно основної, фіксований порядок слів у словосполученні, тенденція до імплікативного вираження семантики англійських дериватів, прилягання як основний спосіб єднання і морфем у межах складного слова, і слів у словосполученні.

Синтетиний лад української мови обумовлює більшу прозорість структури слів, ніж в англійській мові, тому формальний критерій є важливішим за функціональний при визначенні їх частиномовної приналежності. Типологічним для української мови є наявність узгодження та керування як основних типів синтаксичного зв'язку у словосполученні, вільний порядок його компонентів, модель складних слів з інтерфіксами, провідна роль афіксації у словотворенні, тенденція до формальної експліцитності семантичних компонентів українського слова.

Таким чином, можна стверджувати, що композити синтаксичного типу є типологічною рисою англійської мови, де вони мають статус складного слова. Утворення подібного типу не є типологічною характеристикою української мови, де вони трактуються як одиниці проміжного порядку між словосполученням і складним словом.

Список використаних джерел:

1. Андрухович Ю. І. Диявол ховається в сирі / Ю.І. Андрухович. – Київ: Критика, 2007. – 318 с.

2. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова / В.О. Горпинич. – Київ: Вища школа, 1999. – 204 с.

3. Дереш Л.А. Покоління ящірці / Л.А. Дерерш. – Львів: Кальварія, 2004. – 192 с.

4. Забужко О.С. Сестро, сестро. Повісті та оповідання / О.С. Забужко. – Київ: Факт, 2009. – 260 с.

5. Нелюба А.М. Явище економії в словотвірній номінації української мови / А.М. Нелюба. – Харків: Сучасний друк, 2007. – 302 с.

6. Левицкий А.Э., Славова Л.Л. Сравнительная типология русского и английского языков / А.Э. Левицкий, Л.Л. Славова. – Київ: Освіта України, 2007. – 271 с.

7. Тараненко О. О. Смислова основа словотворення / О.О. Тараненко // Мовознавство. – 1982. – № 5. – С. 19–27.

8. Хома А.Л. Репетитор / А.Л. Хома – Львів: Кальварія, 2004. – 208 с.

МОВА І ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Жук О.М.
студентка,
Науковий керівник: **Стасюк Л.С.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ

У сучасному суспільстві ЗМІ стали частиною системи соціалізації підростаючого покоління і дорослих; вони відіграють найважливішу роль у формуванні суспільної думки, оцінці подій і задають певні життєві стандарти, впливають на створення образів сучасних чоловіків і жінок та значною мірою формують наші стереотипи стосовно статей. Використання образів чоловіків і жінок є ефективним в сучасних ЗМІ, оскільки завдяки цьому досягаються конкретні цілі. Орієнтуючись на основну частину суспільства, яке мислить і діє стереотипно, журналісти презентують образи маскулінності і фемінності під традиційним кутом зору, не враховуючи при цьому інших людей, погляди і спосіб життя яких не вкладаються в звичні, стандартні рамки.

Класична і давня теорія культивування, запропонована американським теоретиком масової комунікації Джорджем Гербнером, пояснює, як мас-медіа підсилюють ґендерні упередження у вже й без того упередженому суспільстві, та сприяють ґендерному дисбалансу. Йдеться про те, що ЗМІ, маючи владу зруйнувати гендерні стереотипи, зміцнюють їх, «культивуючи спільні перспективи».

Існує низка досліджень рівня зображення жінки у ЗМІ. Незважаючи на розбіжності в аспекті висвітлення гендерних питань, картина у різних джерелах виявилася досить схожою. Кількісний аналіз свідчить, що найчастіше на сторінках, наприклад періодики, з'являються представники чоловічої статі. У середньому, кількість

згадувань чоловіків в одній газеті перевищує кількість згадувань жінок у 3-4 рази (але відчутний прогрес, бо цей показник у 2017 році, за аналізом громадської організації «Жінки в засобах масової інформації», дорівнював 6).

Щоб оцінити, кого частіше обирають як фахівців для коментарів тих чи інших актуальних (наукових, політичних, етично-психологічних та ін.) проблем, проаналізовано кого частіше цитують, на кого посилаються, у кого частіше беруть інтерв'ю. Дослідження свідчать, що до чоловіків звертаються у таких випадках у 4-5 разів частіше, ніж до жінок.

З жінками, як героїнями матеріалів онлайн-медіа, ситуація дещо краща, ніж з експертками. На жінок у середньому припадає 29% загальної кількості героїв матеріалів в онлайн-медіа, а 71% героїв матеріалів – це чоловіки.

У якій пропорції представлені у тому чи іншому виданні самі журналісти – чоловіки й жінки? У середньому у кожній публікації трапляється у два рази більше підписів чоловіків, ніж жінок (ця цифра лишається практично стабільною для аналізу 2017–2021 років). Найбільша кількість підписів журналісток у газеті «The Independent» – в 1,7 разів більше. Коли ж придивитися до «позитивних» та «негативних» образів в американській періодиці сьогодні, розмежувавши їх за «чоловічою» і «жіночою» сутністю, то виявимо такі реальні пропорції: у першому випадку бачимо співвідношення 1:3, а в другому 4:1 (певно, це єдина сфера, де «позитивність» жіноча переважає чоловічу «негативність»).

Існує величезне дослідження (2016 року), в якому група канадських і британських науковців проаналізувала понад 2,3 мільйона статей у 950 інформаційних англомовних медіа у всьому світі. Вони так само виявили, що чоловіки зображуються набагато частіше, ніж жінки.

Засоби масової інформації зобов'язані відображати суспільство не тільки таким, яким воно є, а й таким, яким воно повинно бути. Це означає, що потрібно більше писати про жінок – особливо в тих галузях, де домінують чоловіки – і зображати їх в тому ж світлі, що і чоловіків. В іншому випадку, ці успішні жінки не будуть сприйматися як приклад для наслідування.

Відображення жіночого образу в ЗМІ, його трансляція по комунікативних каналах часто впроваджують в масову свідомість негативні гендерні стереотипи, змінюють гендерну і сексуальну культуру людей, нав'язують викривлене сприйняття ролі і місця жінки в суспільстві. У зв'язку з цим, дослідження репрезентації образу жінки в сучасних засобах масової інформації набувають особливої актуальності.

Проблема репрезентації образу жінки в англійськомовній пресі нерозривно пов’язана з проблемою гендеру, статусу та культури. Соціолінгвістика, гендерна лінгвістика та лінгвокультурологія є досить молодими галузями сучасної лінгвістики, що досліджують соціум, гендер та культуру через мову.

Лінгвістичний дискурс аналіз статей присвячений найрепрезентативнішим представницям жіночої статі у політиці, спорті та публічному житті дозволить розкрити образи жінки-політика, жінки-спортсменки та жінки-знаменитості у британському, американському та австрійському суспільстві. Більше того, виявити гендерні стереотипи та культурні цінності, що асоціюються у суспільстві з цим образом. У результаті проведеного дослідження буде створено сайт, який допоможе жінкам та журналістам, які прагнуть подолати гендерну асиметрію у суспільстві.

Для цього було проаналізовано образ жінки-політика, жінки-спортсменки та жінки-знаменитості на прикладі британських, американських, австралійських ЗМІ. Із сучасних ЗМІ були проаналізовані 25 статей з «Standard», «The Guardian», «Forbes», Herald Sun, «The Independent», New York Times, The Sun, the BBC, the Australian Broadcasting Corporation.

У результаті лінгвістичного дискурс аналізу встановлено лексико-фразеологічні (прикметники, іменникові групи, дієслівні групи та фразеологізми) засоби вираження різних параметрів позитивного та негативного образів жінок у політиці, спорті та публічному житті. Аналіз проводився за такими параметрами: ФІЗИЧНИЙ ВИГЛЯД, СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, МОРАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.

Так наприклад, світська особа, член королівської родини – Меган Маркл, отримала у пресі позитивну оцінку за параметром

ЗОВНІШНІСТЬ, створену з допомогою використання таких прикметників, як: chic, slightly vampire; дієслів dazzle, beam. Проте за параметром «СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА» – негативну оцінку за відхилення від традиційних правил вибору одягу для офіційних заходів, на яких вона представляла королівську родину: break more than a few rules, test royal style boundaries, ditch a customary evening dress. Варто зауважити, що критичні зауваження були спрямовані не лише на Меган Маркл, але й її чоловіка, принца Гаррі: break more than a few rules, show public displays of affection. Стільки уваги до зовнішності і стилю жінки є свідченням того, що у суспільстві панує гендерний стереотип про те, що основним завданням жінки є гарно виглядати і мовчати. Крім того, аналіз показує зв'язок позитивного образу жінки з побутом і культурою народу, його традиціями і звичаями. Якщо жінка порушує традиції та звичаї, вона отримує негативну оцінку.

У ході дослідження застосовуємо такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез, дедукцію та індукцію, метод гіпотез, моделювання, та лінгвістичні методи: описовий, семно-компонентний аналіз, лінгвістичний дискурс аналіз, статистичний метод.

Перспективними є подальші дослідження у цьому напрямку, у яких аналізуються різні параметри образів чоловіків у ЗМІ.

Список використаних джерел:

1. Кісь О. Сексизм у ЗМІ: протидіючи комунікативному потокові / О. Кісь // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Том 8. Серія «Спеціальні та галузеві соціології». Випуск 3(80). – Донецьк: Вебер, 2007.

2. Маслова Ю. П. Сексизм у мові друкованих засобів інформації. Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2009. – № 39/1. – С. 289–293.

3. Образ : науковий журнал / за ред. Н. Сидоренко, О. Ткаченко ; Сумський державний університет ; Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – Суми ; Київ, 2016. – Вип. 2(20). – 128 с.

4. Таран Л. Гендерні проблеми і засоби масової інформації [Текст] / Л. Таран // Гендер і культура: Зб.ст. / Упоряд Агеєва В., Оксамитна С. – К.: Факт, 2001. – С. 157.

5. Трощинська Т. Як сексизм журналістів та журналісток впливає на репутацію медій? Повага. Сайт кампанії проти сексизму в медіа і політиці. 2021.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Мізгуліна Р.В.
магістрантка;
Федоренко С.В.
доктор педагогічних наук, професор,
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД АНІМАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ

Аудіовізуальний переклад – це переклад у форматі вербального супроводу до відеоряду, що застосовується в телевізійній галузі під час перекладу фільмів та іншої аудіо- та відеопродукції. Основною ознакою аудіовізуального перекладу є синхронізація вербального та невербального компонентів [1].

Мультимодальна або семіотична природа аудіовізуального перекладу поставила перед фахівцями та науковцями питання про те, чи є аудіовізуальний переклад дійсно формою перекладу. Розуміння аудіовізуального перекладу як форми «обмеженого» перекладу, де інші знакові системи обумовлюють вибір перекладача, посприяли виникненню цієї точки зору на категорію аудіовізуального перекладу. До обмежень слід віднести: у дублюванні – необхідність різних форм синхронії між текстом та звуком; у субтитруванні – необхідність компресії та перефразування.

Здійснюючи аудіовізуальний переклад, фахівець працює не лише над текстовою частиною, а й опрацьовує і інші аспекти медіа мистецтва, якому притаманні поліфонічні ознаки. Перекладач при цьому працює не лише із текстами, коментарями й діалогами, а й враховує звукові ефекти та атмосферу сюжету фільму. Під час перекладу анімаційних фільмів потрібно враховувати розбіжності в ментальних і культурних особливостях традицій, що потребують відтворення в перекладі. З точки зору психології, будь-які засоби масової інформації використовують певні механізми впливу на

психіку. Для того щоб зацікавити глядачів, мультиплікатори відстежують частоту кадрів, образи головних героїв, предмети, які супроводжують дії, кольори, звукове оформлення й текстовий супровід [2, с. 78].

Проблема перекладу будь-якого твору, зокрема анімаційного, пов'язана з тим, що у свідомості людей, які розмовляють однією мовою, формується і передається особливий образ картини світу, яка визначається сукупністю специфічних, властивих даному народу набору артефактів. Так, в анімаційних фільмах автори часто вдаються до національних героїв, фольклорних персонажів, місцевих реалій та ін.

Слід звернути увагу на чорний гумор, що є однією з характерних рис англомовної аудиторії глядачів. Тоді як для української культури прояви чорного гумору не є панівними. В українському гуморі переважає самоіронія. Відтак почуття комічного викликається тим, що ми несподівано виявляємо різку невідповідність у певному явищі, що викриває його неповноцінність. Засоби комічного в широкому сенсі включають різноманітні предмети і їх деталі. Однак, говорячи про засоби комічного, маються на увазі насамперед його мовні засоби: епітет, метафора, гіпербола, літота, метонімія, порівняння та ін. За своїм характером прийоми комічного є досить різноманітними. Вони хоч і пов'язані з мовою, але, наприклад, ситуативно обумовлені іронія, контраст, комічне перебільшення (гіпербола), применшення (літота), манери непорозуміння, несподіванки менш залежні від складових елементів мови [3, с. 476].

Слід зазначити, що перекладач, здійснюючи аудіовізуальний переклад, має володіти певним переліком якостей і мати відповідні знання: орієнтуватися в будь-якій тематиці та розуміти промовця із будь-яким акцентом та ідіолектом, мати психологічну моторику перекладача, аналітичні здібності [4, с. 30].

Список використаних джерел:

1. Бідасюк Н. В., Кучман І. М. Синхронний аудіовізуальний переклад: виклики професії. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3635/1/%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA_%D0%9A%

D1%83%D1%87%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf

2. Борисова О. В. Відтворення комічного в англо-українському перекладі як перекладознавча проблема (на матеріалі американських анімаційних фільмів). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. № 1. С. 76–81.

3. Сафонова Е. В. Формы, средства и приёмы создания комического в литературе. *Молодой ученый*. 2013. № 5. С. 474–478.

4. Viaggio S. Simultaneous Interpreting for Television and Other Media : Translation Doubly Constrained. (Multi) Media Translation : Concepts, Practices and Research / Eds. Y. Gambier, H. Gottlieb. Amsterdam : John Benjamins Publishing Co., 2001. P. 23–33.

Ренська А.Д.
ліцеїстка Українського гуманітарного ліцею,
Науковий керівник: **Ренська І.І.**
старший викладач,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІРШОВОГО ПРИЙОМУ ПЕРЕНЕСЕННЯ

Актуальність полягає у дослідженні структурних та ритмічних особливостях віршованого прийому перенесення і його різновидів в оригіналі та застосування його різними авторами перекладів. У роботі порівняно поему О. Пушкіна «Мідний вершник» [4] (текст 1) та переклади М. Рильського [5] (текст 2), О. Грязнова [1] (текст 3) та анонімного перекладача [3] (текст 4).

Аналіз тексту поеми показав, що О. Пушкін досить широко використовує перенесення. **«Перенесення** (enjambement) – віршовий прийом, який полягає у перенесенні фрази з попереднього рядка у наступний, зумовлений неспівпадінням ритмічної паузи зі смисловою, хоч рядок при цьому втрачає свою інтонаційну викінченість. Перенесення посилює експресію поетичного мовлення»

[2, с. 544-545]. Дослідження поеми О. Пушкіна та перекладів дозволило виділити **три** різновиди перенесення.

Перший – «фраза, що заповнює попередній рядок, завершується на початку наступного рядка» [2, с. 545]. Приклад:

Что мог бы бог ему прибавить *Ума и денег* (Текст 1)	*Що міг би бог йому додати* *Ума і грошей* (Текст 2)
Що міг би бог йому додати *Ума і грошей* (Текст 3)	*Що міг би бог йому прибавить* *Ума і грошей.* (Текст 4)

Перекладачі повністю відтворили пушкінське перенесення, навіть використали однакову з оригіналом кількість слів (по 9). Складається враження, що перекладачі текстів 3 та 4 повністю взяли варіант М. Рильського, і тільки у тексті 4 замінили слово *додати* на *прибавить*. Приклад:

Сидел недвижный, страшно бледный *Евгений.* (Текст 1)	*Сидів блідий, згорнувши руки,* *Євгеній.* (Текст 2)
Схрестивши руки несвідомо, *Сидів Євгеній.* (Текст 3)	*Сидів нерушний, страшно блідний* *Євгеній.* (Текст 4)

Автори перекладів (тексти 2 та 4) відтворили перший тип перенесення, відтворивши однакову з оригіналом кількість слів (4 слова у попередньому рядку і 1 слово у наступному). У тексті 3, хоча загальна кількість слів співпадає з оригіналом (по 5 слів), але розподілення їх відрізняється (3 слова у попередньому рядку і 2 слова у наступному).

Другий – «фраза, яка розпочата в кінці попереднього рядка, заповнює наступний рядок» [2, с. 545]. Приклад:

Он не слыхал, *Как подымался жадный вал* (Текст 1)	*Він не зважав,* *Що вир навколо бушував* (Текст 2)
Вал жадібний *Йому підошви підмивав* (Текст 3)	*Він не чув,* *Як підіймався жадний вал* (Текст 4)

Усі перекладачі відтворили пушкінське перенесення, навіть використали однакову з оригіналом кількість слів (по 7), але у тексті 3 використано тільки 5 слів. Приклад:

Словно горы, *Из возмущенной глубины* (Текст 1)	*Там бурхає* *Юрба несита хвиль страшних.* (Текст 2)
Саме там, *Де простір хвилям і вітрам* (Текст 3)	*Й неначе гори,* *З розгніваної глибини* (Текст 4)

Усі автори перекладів відтворили другий тип перенесення. Слід відмітити, що хоча у тексті 4 слова найбільш точно перекладені, проте відсутня образність, яка властива перекладу М. Рильського (текст 2).

Третій – «фраза, яка починається в кінці попереднього рядка і завершується на початку наступного» [2, с. 545]. Приклад:

Или во сне *Он это видит?* (Текст 1)	*Чи серце рвуть* *Примарні сни?* (Текст 2)
Господь, обох оборони! *Чи це не сон?* (Текст 3)	*Чи то снить* *І бачить він?* (Текст 4)

Аналіз фрагмента показує, що найбільш адекватно пушкінську фразу передав М. Рильський: у тексті 3 взагалі відсутній даний тип перенесення, у тексті 4, хоча формально він існує, але відтворено його не дуже вдало. Приклад:

Прояснились *В нем страшно мысли.* (Текст 1)	*Прояснились* *Гадки жахливо.* (Текст 2)
Прояснились *Думки жахливо.* (Текст 3)	*Прояснились* *Страшні думки у нім.* (Текст 4)

Усі автори перекладів відтворили третій тип перенесення. У тексті 4 при точному перекладі пушкінських слів відсутня образність, яка властива тексту 2 – перекладу М. Рильського.

Один із найяскравіших зразків перенесення знаходиться у фінальній частині поеми. Це особливо помітно, коли поема звучить у виконанні визнаних майстрів слова. Наведений уривок, як в оригіналі, так і в перекладі М. Рильського, складається з 18 типографських рядків. При вдумливому або декламаційному читанні він розпадається на 11 віршових рядків, які інтонаційно, змістовно та емоційно об’єднані.

Текст О. Пушкіна: *Остров малый На взморье виден. // Иногда Причалит с неводом туда Рыбак на ловле запоздалый И бедный ужин свой варит, // Или чиновник посетит, Гуляя в лодке в воскресенье, Пустынный остров. // Не взросло Там ни былинки. // Наводненье Туда, играя, занесло Домишко ветхий. // Над водою Остался он, как черный куст. // Его прошедшею весною Свезли на барке. // Был он пуст И весь разрушен. // У порога Нашли безумца моего, // И тут же хладный труп его Похоронили ради бога. //*

Текст М. Рильського: *Єсть на узбережжі Маленький острів. // Рибаки, Коли додому не з руки, Там сушать іноді мережі Та їсти варять, // чи, бува, Самотній мрійник заплива В легкому човнику із міста. // Нема там жодного зела. // Неначе жартом, повідь гриста Туди домочок занесла // Старий і трухлий. // Над водою Чорнів він, ніби кущ, з імли. // Його минулою весною Забрали відти. // Не найшли Нікого там. // Лиш край порога Безумця знайдено мого, // І схолоднілий труп його Поховано заради бога. //*

На діаграмі (рис. 1) подано порівняння складової структури віршованих текстів О. Пушкіна і М. Рильського в декламаційному читанні.

Функції перенесення у вірші різноманітні. Пауза, що виникає при цьому, носить яскраво експресивний характер, різко виділяючи наступне слово. Залежно від контексту перенесення набуває певного емоційного змісту, передаючи підвищену емоційну напруженість мовлення, сприяючи створенню розмовної інтонації. Перенесення нерідко відзначає точку вищої напруги у вірші, посилює виразність вірша, виразними експресивними паузами передаючи внутрішній зміст мовлення.

Майстерність М. Рильського-перекладача полягає в тому, що, незважаючи на різну складову наповненість віршових рядків в перекладі та оригіналі, перекладач домігся найточнішої передачі і пушкінського перенесення, і ритмічної будови вірша.

Три різновиди віршового прийому перенесення проаналізовано, саме переклад М. Рильського найбільш адекватно відповідає пушкінському задуму твору.

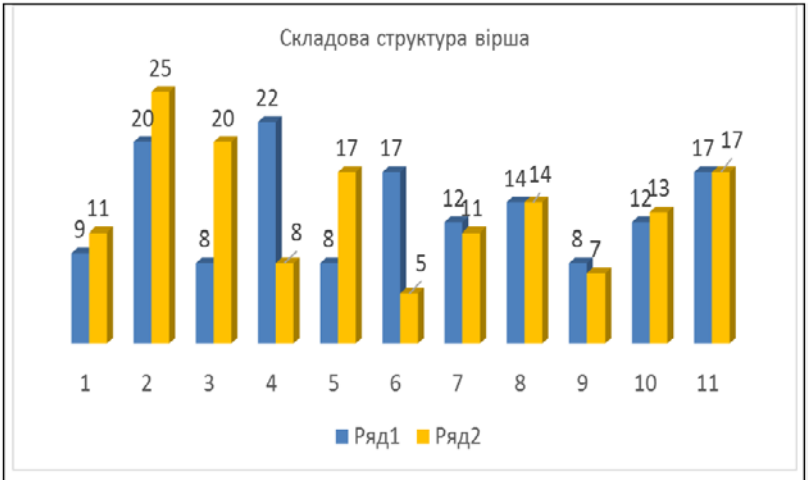

Ряд 1 – віршові рядки О. Пушкіна. Ряд 2 – віршові рядки М. Рильського.

Цифрами над стовпчиками позначена кількість складів у рядках.

Рис. 1.

Список використаних джерел:

1. Грязнов О. «Українське звучання чужої поезії». Переклад «Мідний вершник» О.С. Пушкіна. URL: https://olangr.wixsite.com/poetry/knigi-prihov

2. Літературознавчий словник-довідник. Київ : Академія, 1997. 750 с.

3. Мідний вершник. URL: http://www.gak.com.ua/creatives/2/34226

4. Пушкин А.С. Медный всадник // Пушкин А.С. Сочинения. Москва : Московский писатель, 1998. С. 330–336.

5. Пушкін О.С. Мідний вершник / О. Пушкін; пер. з рос. Максима Рильського; ред. М. Терещенко. Київ : Держлітвидав України, 1946. 14 с.

Стецюк Н.М.
магістр,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Фахова мова – мова професійно обмеженого кола людей, що використовують її для порозуміння між собою за допомогою відповідної термінології. Наразі характерний підвищений інтерес до питань системного дослідження мови, семантичних та структурних особливостей термінологічних одиниць.

В кожній розвиненій мові є свої терміносистеми, тому питання особливостей перекладу термінологічних одиниць екологічного дискурсу є досить актуальним. Багато науковців досліджувало питання термінології, лінгвістики та особливості перекладу: Гудзь Н., Деркач Н.О., Жихарєва О.О., Козюк В.В., Длугопольський О.В., Гайда Ю.І., Івашук Ю.П., Шиманська О.П., Возний К.З., Длугопольська Т.І., Мартинюк А.П., Клименко І.М., Кочерган М.П., Манакин В.Н., Бевзо Г.А., Личук М.І. та інші, проте завдання полягає в тому, щоб знайти системний підхід до лексичного виміру екологічного дискурсу. Елементами якого є семантика лексичних одиниць, структура лексичного виміру та термінологія екологічного дискурсу [1–10].

З огляду на динамічний розвиток сучасної лінгвістики варто звернути увагу на формування когнітивно-дискурсивної парадигми знань, яка відкриває якісно нові перспективи для дослідження екології й водночас прагматичної орієнтації англійсько-мовних одиниць. Екологічний дискурс є формою використання мови для вираження специфічної ментальності як простору вербалізації екологічних знань [1–4]. Варто зупинитись на визначенні семантики. Семантика – це значення мовних одиниць – окремих слів, фразеологізмів, складових частин слова тощо. Стосовно сучасної

української термінології, то спільним у семантиці всіх дієслівних утворень є вираження динамічної ознаки у її стосунку до діяча і до об'єкта дії. Так як семантика слова – річ нестала, то вона змінюється в часі, а також видозмінюється слово при перенесенні його в англійську мову [5]. Семантика лексичних одиниць екологічного дискурсу – значення мовних одиниць та екологічних термінів: окремих слів; складових частин слова, які мають універсальні риси екологічного знання; стихійно сформованих мовних одиниць, які мають специфічні риси. Ці риси несуть екологічне забарвлення та проявляються під час комунікативної поведінки та мають обмежену сферу вживання – мовлення людей, які цікавляться природою та описують навколишній світ засобами власної системи пізнання та інтерпретації [4]. У сучасній лінгвістиці спостерігається велике різноманіття семантичних кореляцій, що існують як між лексичними одиницями різного рівня, так і між різними мовами. Кожний приклад лексичних зіставлень має свої неповторні риси, які лише досить умовно можна структурувати та встановити типологію міжмовних лексичних відношень щодо екологічного знання [6; 10].

Структура лексичного виміру визначається типологією лексико-семантичних відношень, в основі якої лежить структура словесного знаку і його асиметрія на міжмовному рівні, що проявляється в семіотичному, парадигматичному та синтагматичному планах. Залежно від характеру асиметрії в кожному аспекті виділяється певна кількість типів відношень. Семантична близькість лексичних одиниць, що зіставляються, визначається ступенем їх еквівалентності, або ступенем збігу семантичних ознак у структурах лексичних значень. Аналізуючи лексико-семантичні відповідності англійської і української мов, робимо висновки, що кількість взаємоеквівалентних одиниць-слів невелика. Але таке суміщення є важливим переважно на загальнотеоретичному рівні. Категорію еквівалентності в порівняльній лексикології слід застосовуємо тільки до таких лексико-семантичних відповідностей, які мають максимальний збіг у складі і змісті семантичних ознак, що входять у структуру їх лексичних значень. Про встановлення еквівалентності на рівні змістової структури говорити складно, оскільки, по-перше, словникові дефініції структурують найбільш імовірні моделі

лексичних значень, а не змістів лексичних одиниць, по-друге, лексичне значення є найбільш стійкою сутністю, що найбільш наближене до концептів мислення та реальності [4; 6; 7; 8]. Поряд із запозиченнями джерелом екологічної термінології в англійській мові виступають глобалізаційні процеси в усіх сферах життя людини, діяльності держави та функціонування суспільства, як частини світової спільноти. Екологічні питання обговорюються в політиці, соціології, економіці тощо. Дослідження екологічних термінів показало, що джерелами екологічних термінів є моделі конверсії: N → V/V → N; Adj → N/ Adj → N; Prep. → N. Також серед екологічних термінів англійської мови часто вживаються абревіації. В українській мові для формування назв екологічних понять використовують метафоризацію, конкретизацію та генералізацію, афіксацію, слово- та осново- складання, абревіацію. Українська екологічна терміносистема формується під впливом історичних чинників, а також містить низку термінів, що були запозичені з грецької, латинської, англійської та німецької мов. Для екологічної терміносистеми української мови характерні також запозичення з інших галузей знань. Деякі терміни утворюються внаслідок виникнення значущих подій екологічного значення. Українська екологічна терміносистема характеризується процесами, які відбуваються на словотвірному рівні: афіксація, слово- та основоскладання [6; 7; 8].

Так як екологічна термінолексика походить з різних джерел, то наше дослідження дало змогу виділити такі джерела, які є спільними для англійської та української мови: семантичні процеси переходу лексичних одиниць загальнонаціональної мови в екологічну терміносистему. В обох досліджуваних мовах продуктивним джерелом екологічних термінів є словотвірні процеси [1; 8; 9]. Одним із джерел екологічної термінології є метафоризація. Метафора в екологічній терміносистемі може бути продемонстрована на такому прикладі: These substances are capable of eliciting chronic and acute toxicity, which may be mild or severe, depending upon their nature. Acute toxicity is defined as the unwanted effect(s) that occurs either immediately or at a short time interval after a single or multiple administration of such substance within 24 hours. В «Англо-українському тлумачному словнику термінів

і термінологічних скорочень з екології та охорони довкілля» Клименка М.О. acute toxicity визначено як здатність «the ability of a substance to cause poisonous effects resulting in severe biological harm or death soon after a single exposure or dose. Also, any severe poisonous effect resulting from a single short-term exposure to a toxic substance». Лексема acute має значення «гострий». У зв'язку з цим метафора побудована на схожості властивостей предмета. «Гостра токсичність» розуміється як «дуже висока токсичність» [4; 6; 7].

Джерелом екологічних термінів в англійській мові є такі семантичні зрушення, як конкретизація або генералізація значення лексичної одиниці. Особливістю цього джерела термінів є те, що екологічні терміни виникають у результаті набуття вихідною лексичною одиницею додаткових семантичних ознак. Наприклад, atmosphere (the mass of air surrounding the Earth). Наприклад: Pollution includes all contaminants found in the atmosphere in the form of gases or particulates and particles of biological origin. Семантичний аналіз лексеми atmosphere показує, що основне значення цього терміну – «газоподібна оболонка Землі». Але із контексту, в якому вжите слово, стає зрозумілим, що мова йде про забруднення повітря, тобто в цьому прикладі значення терміну конкретизується [7; 9]. Досліджуючи термінологію екологічного дискурсу, а саме поповнення екологічної термінологічної структури, виявили, що екологічні терміни в англійській мові запозичені переважно з таких мов: з латинської: carnivore від carnem + vorare = to devour, to eat; exponential від exponere = to put forth; herbivore від herb = grass + vorare = to devour, to eat; з української: екологічна безпека від екологічний (прикм.) + безпека (ім.); зелений туризм від зелений (прикм.) + туризм (ім.); жаротривкість від жар (ім.) + тривати (дієс.) та ін. [9]. Отже, проаналізувавши подані приклади, ми можемо зазначити, що запозичення, міжмовні та міжгалузеві, є важливим джерелом поповнення екологічної терміносистеми, тому подальшим нашим дослідженням стане екологічна терміносистема англійської мови, а також порівняння її з терміносистемою української мови.

Аналіз екологічного дискурсу різних інформаційних джерел показав, питання екології та екологічні події в англомовних наукових інформаційних джерелах та інтернет виданнях стоять на першому

місті, що сприяє формуванню особливого складу термінологічної системи в сфері екології. Уживання цих термінів спрямоване на інформування про події екологічного характеру, які відбуваються також в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Гудзь Н. Екологічний дискурс в лінгвістичних описах// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua.pdf

2. Деркач Н.О. Лінгвостилістичні особливості сучасного англомовного екологічного дискурсу (на матеріалі екологічної реклами) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua.pdf

3. Жихарєва О.О. Екологічний дискурс: когнітивний підхід // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream.pdf

4. Екологічний вимір держави добробуту: монографія / Козюк В.В., Длугопольський О.В., Гайда Ю.І., Івашук Ю.П., Шиманська О.П., Возний К.З., Длугопольська Т.І. / за наук. ред. В.В. Козюка. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. – 224 с.

5. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 196 с.

6. Клименко І. М. Міжмовні лексико-семантичні відношенняч (на матеріалі англійської та української фразеології) – Режим доступу: https://core.ac.uk/download/pdf/268531765.pdf

7. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. – К.: Академія, 2006. – 424 с.

8. Манакин В.Н. Сравнительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.

9. Бевзо Г.А. Проблеми методики дослідження екологічних термінів в англійській та українській мовах. Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 26–27 верес., 2014). – Львів: ГО «Наук.філол. організація «ЛОГОС», 2014. – С. 18–21.

10. Мовні та позамовні чинники появи синтаксично нечленованих речень / М.І. Личук // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. – 2009. – Вип. XXI. – С. 613–619.

Наукове видання

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ФІЛОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація:
73021, Україна, м. Херсон, а/с 20
Видавництво «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 08.11.2021. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,81. Тираж 100. Замовлення № 1121/11.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.